

بررسی رابطه بازرگانی ایران با کشورهای عضو اکو

خدیجه رضایی حقیقت

(فوق لیسانس اقتصاد، معاونت برنامه ریزی و امور اقتصادی وزارت بازرگانی)

۱- مقدمه

با توجه به شکل گیری سازمان جهانی تجارت و عضویت اغلب کشورهای جهان در این سازمان و گسترش حوزه همکاری های تجاری چندجانبه در سال های اخیر، گرایش کشورها به همکاری های تجاری منطقه ای بیش از گذشته افزایش یافته است.

هدف از وجود پیمان های منطقه ای و بعضاً فرامنطقه ای توسعه اقتصادی کشورهای عضو، گسترش روابط اقتصادی و خصوصاً روابط تجاری بین اعضا می باشد. در چارچوب پیمان های همکاری اقتصادی کشورهایی که از منافع اقتصادی مشترک و پیوندهای سیاسی برخوردارند، با ایجاد یکپارچگی در واقع تجارت آزاد را با سیاست های حمایتی ادغام می کنند و ضمن آنکه محدودیت های تجاری میان خود را به حداقل ممکن تقلیل می دهند، کشورهای غیر عضو را با سیاست های تبعیضی روبرو می کنند.

همگرایی های اقتصادی منطقه ای و فرامنطقه ای می توانند امکانات خوبی را به منظور آماده سازی ورود به عرصه های جهانی برای کشورهای در حال توسعه از جمله ایران فراهم آورند.

در ابتدای ترین مراحل تشکیل مقوله ترتیبات تعرفه ترجیحی با هدف توسعه تجارت درون گروهی مطرح می شود و برای طرح و تدوین این ترتیبات ترجیحی لازم است ساختار تجاری شرکای تجاری، پتانسیل های صادراتی و وارداتی کالایی مشخص شود.

یکی از پیمانهای اقتصادی منطقه ای که از گذشته شکل گرفته، سازمان همکاریهای اقتصادی یا اکو می باشد. تاریخچه تاسیس سازمان همکاری اقتصادی (ECO)^(۱) به دهه ۱۹۵۰ برمی گردد. در سال ۱۹۵۵ پیمان بغداد با هدف جلوگیری از پیشرفت احتمالی شوروی سابق در خاورمیانه و با امضای کشورهای ترکیه، پاکستان، ایران، عراق، آمریکا و انگلستان شکل گرفت.

سه سال بعد، عراق از این پیمان کناره گیری کرد و این پیمان با نام جدید سازمان پیمان مرکزی (سنتو) به فعالیت خود ادامه داد. سنتو به طور عمده اهداف نظامی را تعقیب می کرد لذا سه عضو دائمی و اصلی آن یعنی ایران،

پاکستان و ترکیه اتحادیه جدیدی را با هدف آزادسازی تجارت از طریق انعقاد توافقنامه های تجاری، اجرای پروژه های اقتصادی مشترک، مطالعه برای بهبود راه های ارتباطی میان سه کشور عضو و انجام سرمایه گذاری مشترک به ویژه در بخش حمل و نقل تاسیس کردند. این اتحادیه جدید در سال ۱۹۶۵ با عنوان همکاری منطقه ای برای توسعه (RCD)^(۲) به طور رسمی فعالیت خود را آغاز کرد.

عملکرد RCD با وجود اجرای پروژه های مشترک به ویژه در بخش گسترش تجارت درون منطقه و با وجود پشتیبانی آمریکایی با موفقیت روبرو نشد. در اواسط دهه ۱۹۸۰، پیمان RCD بار دیگر با نام سازمان همکاری های اقتصادی (اکو) به موجودیت و فعالیت خود ادامه داد.

در نشست سران اکو در تهران در سال ۱۹۹۲، هفت کشور دیگر منطقه شامل افغانستان، جمهوری آذربایجان، قزاقستان، قرقیزستان، ترکمنستان، تاجیکستان و ازبکستان به اکو پیوستند بدین ترتیب اعضای اکو در این سال به ده عضو رسید.

سازمان اکو بیشتر جهت گیری های اقتصادی داشت. از جمله این جهت گیری ها گسترش تجارت میان اعضا از طریق دسترسی آزادتر به بازارهای یکدیگر، مشارکت در رشد تجارت جهانی و از میان برداشتن سیاست های بازرگانی نابرابر که به ایجاد شرایط نامساعد تجاری در کشورهای در حال توسعه منتج می شود، می باشد.

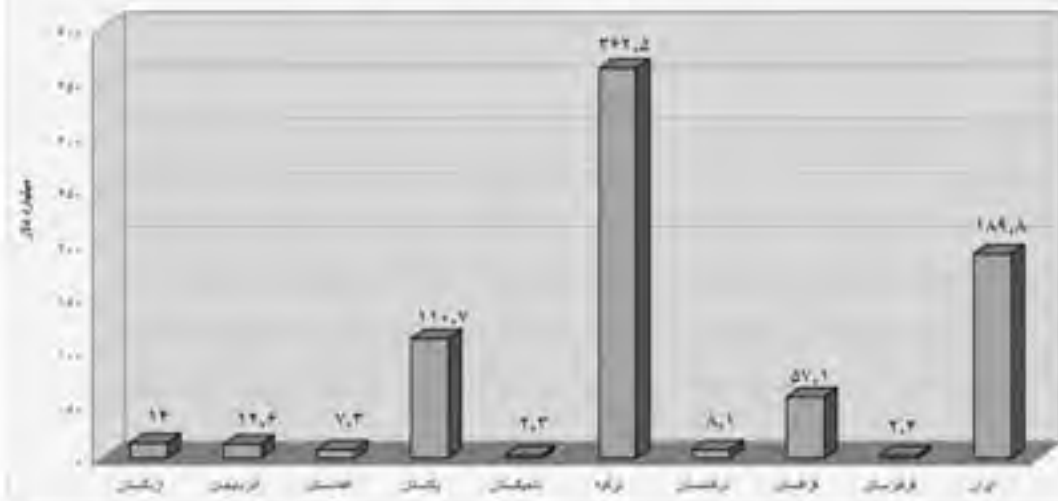
طی این بررسی از آمار سال ۲۰۰۵ که کاملترین آمار ارائه شده از سوی بانک جهانی و صندوق بین المللی پول می باشد و همچنین آمار سال ۱۳۸۴ گمرک جمهوری اسلامی ایران استفاده شده است. شایان ذکر است در برخی از موارد همچون ارائه آمار شاخص اقتصاد دانش و شاخص آزادی اقتصادی از آمار سال ۲۰۰۷ استفاده شده است.

۲- شاخص های اجتماعی در کشورهای عضو

۱-۲- جمعیت

سازمان اکو با داشتن ۱۰ عضو از وسعت و جمعیت قابل توجهی برخوردار می باشد. این سازمان به لحاظ گستره جغرافیایی در غرب و مرکز قاره آسیا

ارزش تولید ناخالص داخلی کشورهای عضو ECO - سال ۲۰۰۵

شاخص های اقتصادی کشورهای عضو ECO - سال ۲۰۱۵

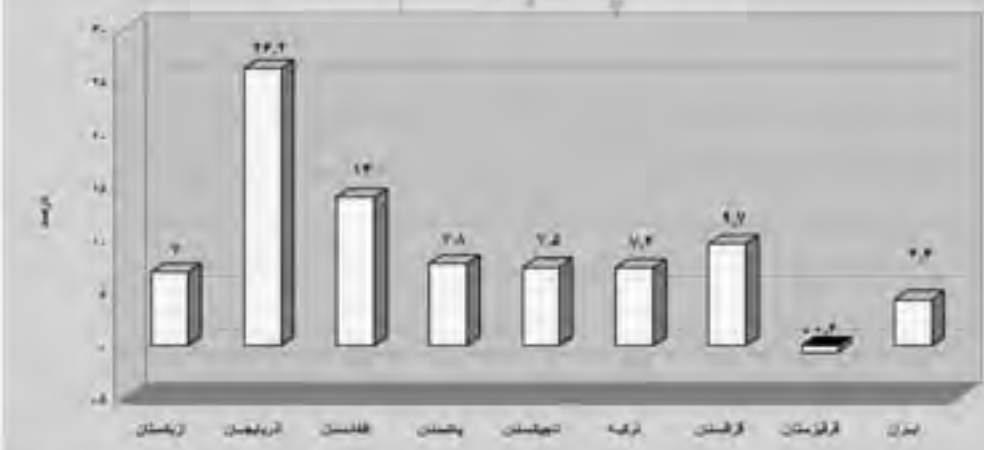
کشور	ایران	ترکمنستان	ازبکستان	ترکمنستان	پاکستان	ترکیه	تاجیکستان	افغانستان	ازبکستان	ایران	جهان
درآمد سرانه (دلار)	۵۲۰	۱۲۴۰	۳۳۰	۳۳۰	۳۳۰	۳۳۰	۳۳۰	۳۳۰	۳۳۰	۳۳۰	۷۰۱۱,۱
رشد تولید ناخالص داخلی (درصد)	۷	۲۴,۲	۱۰,۳	۱۵,۹	۱۱,۹	۱۰,۳	۱۰,۳	۱۰,۳	۱۰,۳	۱۰,۳	۳,۵
توجه سرمایه گذاری (درصد)	۱۵,۹	۱۰,۳	۱۰,۳	۱۰,۳	۱۰,۳	۱۰,۳	۱۰,۳	۱۰,۳	۱۰,۳	۱۰,۳	۹,۵
سهم از ارزش افزوده بخش کشاورزی از تولید ناخالص داخلی (درصد)	۲۸,۱	۱۱	۲۴,۱	۲۴,۱	۲۴,۱	۲۴,۱	۲۴,۱	۲۴,۱	۲۴,۱	۲۴,۱	۳,۵
سهم از ارزش افزوده بخش صنعت از تولید ناخالص داخلی (درصد)	۲۸,۷	۲۴,۲	۲۴,۲	۲۴,۲	۲۴,۲	۲۴,۲	۲۴,۲	۲۴,۲	۲۴,۲	۲۴,۲	۲۸,۱
سهم از ارزش افزوده بخش خدمات از تولید ناخالص داخلی (درصد)	۴۳,۲	۲۴,۲	۲۴,۲	۲۴,۲	۲۴,۲	۲۴,۲	۲۴,۲	۲۴,۲	۲۴,۲	۲۴,۲	۴۸,۴
سهم صادرات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی (درصد)	۳۹,۵	۲۴,۲	۲۴,۲	۲۴,۲	۲۴,۲	۲۴,۲	۲۴,۲	۲۴,۲	۲۴,۲	۲۴,۲	۳۸,۵
سهم واردات کالا و خدمات از تولید ناخالص داخلی (درصد)	۳۰	۲۴,۲	۲۴,۲	۲۴,۲	۲۴,۲	۲۴,۲	۲۴,۲	۲۴,۲	۲۴,۲	۲۴,۲	۳۰,۲
سهم تشکیل سرمایه از تولید ناخالص داخلی (درصد)	۲۴,۱	۲۴,۲	۲۴,۲	۲۴,۲	۲۴,۲	۲۴,۲	۲۴,۲	۲۴,۲	۲۴,۲	۲۴,۲	۲۰,۲

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

world bank

Inflation, GDP deflator (annual %)*
 *سال مربوط به سال ۲۰۰۳ می باشد.

رشد تولید ناخالص داخلی کشورهای عضو ECO - سال ۲۰۰۵

شاخص اقتصاد دانش کشورهای عضو ECO - سال ۲۰۰۷

کشور	رتبه	شاخص	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه	توسعه
ایران	۹۴	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹
ترکیه	۹۲	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹
افغانستان	۹۱	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹
قزاقستان	۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹
آذربایجان	۸۷	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹
تاجیکستان	۸۶	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹
قرقیزستان	۸۵	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹
پاکستان	۸۴	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹
ازبکستان	۸۳	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹	۱.۸۹

منبع: world bank

را به خود اختصاص داده است. در این میان ایران با احراز ارزش عددی ۳/۰۹ بعد از ترکیه، قزاقستان، قرقیزستان، آذربایجان و ازبکستان در مقام ششم جای گرفته است

در این میان ایران با احراز ارزش عددی ۰/۷۵۹، رتبه ۹۴ را بدست آورده که در بین کشورهای عضو اکو پس از قزاقستان و ترکیه در مقام سوم جای گرفته است.

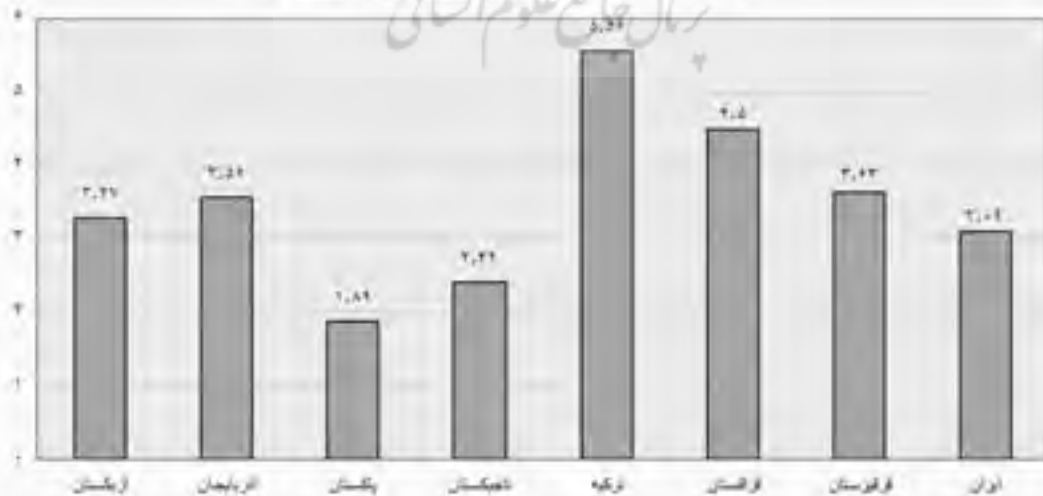
۳- شاخص های اقتصادی در کشورهای عضو ۱-۳ اقتصاد دانش

۳-۲- تولید ناخالص داخلی (GDP) و رشد آن

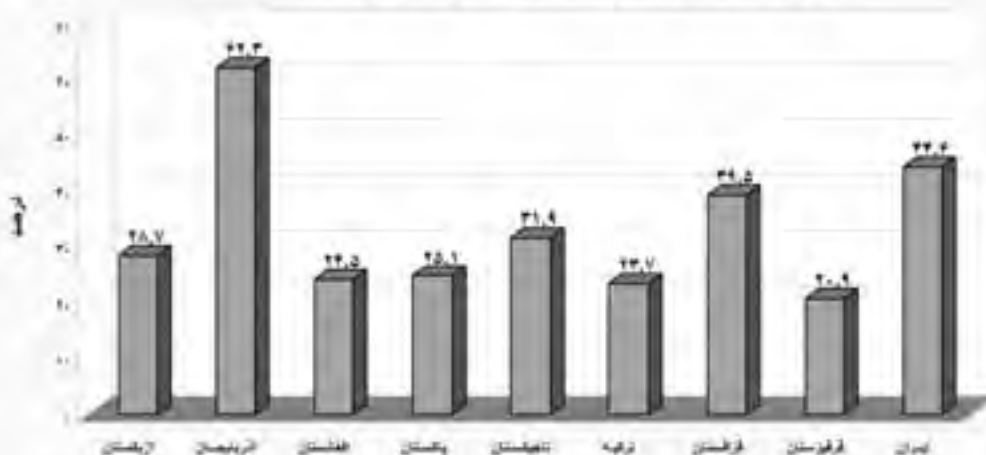
از جمله شاخص هایی که می توان برای امکان سنجی ادغام بین کشورهای مورد استفاده قرار داد، میزان تولید ناخالص داخلی (GDP) است. در سال ۲۰۰۵، میزان تولید ناخالص داخلی سازمان اکو، ۷۶۳/۸ میلیارد دلار آمریکا بوده که سهم آن از تولید ناخالص جهانی ۱/۷ درصد می باشد. این میزان با توجه به سهم این سازمان از جمعیت جهانی (یعنی ۵/۶ درصد) بسیار پایین می باشد. در بین ۱۰ کشور عضو، سه کشور ترکیه، ایران و پاکستان جمعاً ۶۶۳ میلیارد دلار آمریکا و به عبارتی ۸۶/۸ درصد از تولید ناخالص داخلی این سازمان را به خود اختصاص داده اند و این در حالی است که چهار کشور قرقیزستان، ترکمنستان، تاجیکستان و افغانستان هر یک کمتر از ۱۰ میلیارد دلار تولید ناخالص داخلی داشته اند.

اقتصاد دانش به اقتصاد اطلاعات اشاره دارد اقتصادی که در آن فناوری اطلاعات نقش اساسی در تعیین مزیت های رقابتی دارد. اقتصادی که به طور مستقیم بر پایه تولید، توزیع و کاربرد دانش بنا شده است. شاخص اقتصاد دانش (KEI) (۵) شاخصی است که سطح توسعه یک کشور یا یک منطقه را در مورد اقتصاد دانش نشان می دهد. این شاخص بر پایه چهار شاخص نظام نهادی و انگیزشی اقتصادی، آموزش و منابع انسانی، نظام نوآوری و اختراع و فناوری اطلاعات و ارتباطات استوار می باشد. بر اساس مطالعه بانک جهانی در بین کشورهای عضو ECO ترکیه با احراز ارزش عددی ۵/۵۶ و کسب رتبه ۵۳ در بین ۱۴۰ کشور، رتبه نخست و پاکستان با ارزش عددی ۱/۸۹ آخرین جایگاه در بین کشورهای عضو اکو

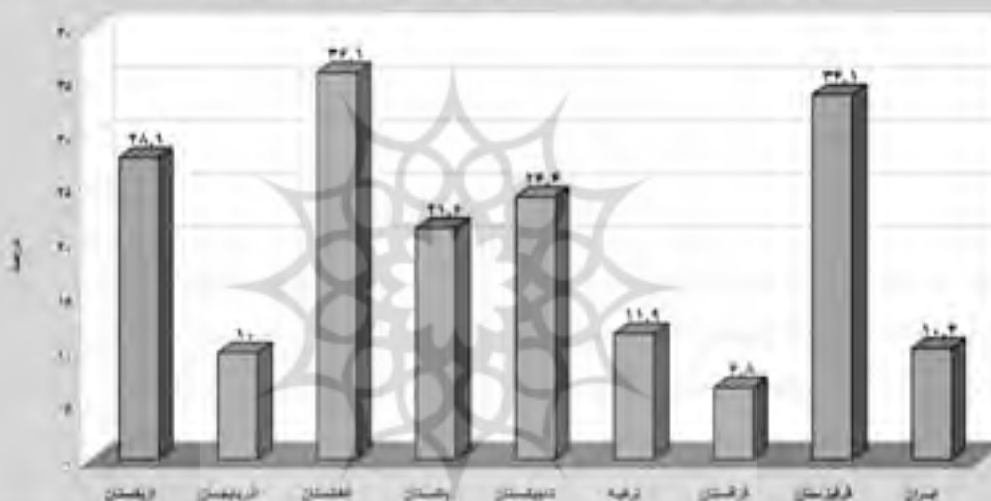
شاخص اقتصاد دانش کشورهای عضو ECO - سال ۲۰۰۷

سهم ارزش افزوده بخش صنعت از تولید ناخالص داخلی کشورهای عضو ECO - سال ۲۰۰۵

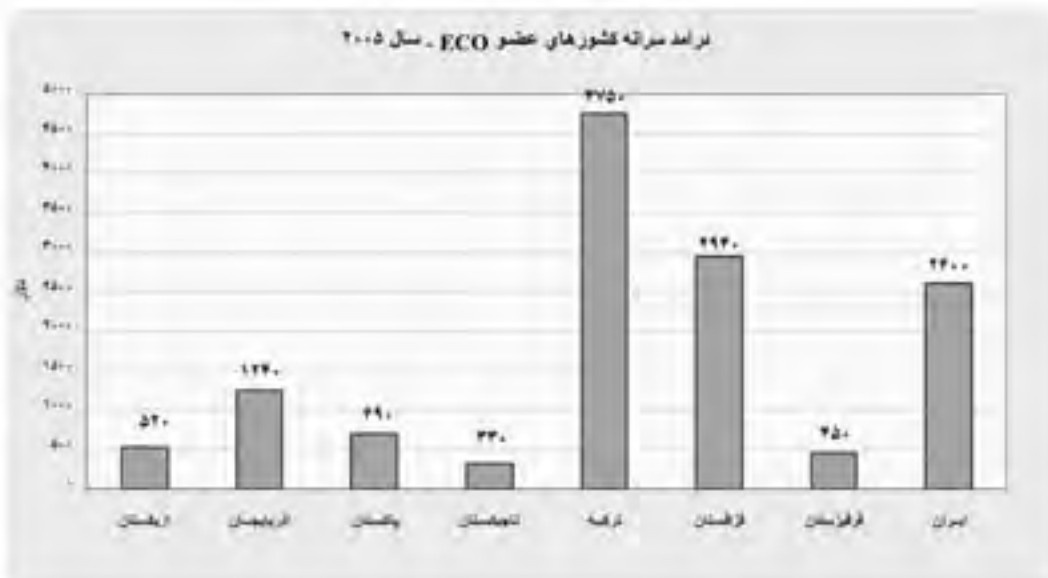

سهم ارزش افزوده بخش کشاورزی از تولید ناخالص داخلی کشورهای عضو ECO - سال ۲۰۰۵

سهم تشکیل سرمایه از تولید ناخالص داخلی کشورهای عضو ECO - سال ۲۰۰۵

دلار و آذربایجان با ۱۲۴۰ دلار در گروه کشورهای با درآمد متوسط رو به پایین و ۴ کشور پاکستان با ۶۹۰ دلار، ازبکستان با ۵۲۰ دلار، قرقیزستان با ۴۵۰ دلار و تاجیکستان با ۳۳۰ دلار در گروه کشورهای با درآمد پایین قرار گرفته‌اند. (ترکمنستان و افغانستان به دلیل عدم وجود آمار در سال ۲۰۰۵ در این بررسی لحاظ نگردیده ولی براساس تقسیم بندی بانک جهانی کشور ترکمنستان جزء کشورهای با درآمد متوسط رو به پایین و افغانستان به گروه کشورهای با درآمد پایین تعلق دارد.)

شایان ذکر است متوسط درآمد سرانه در جهان طی سال ۲۰۰۵، ۷۰۱۱ دلار می‌باشد.

۳-۴- ارزش افزوده بخش های اقتصادی

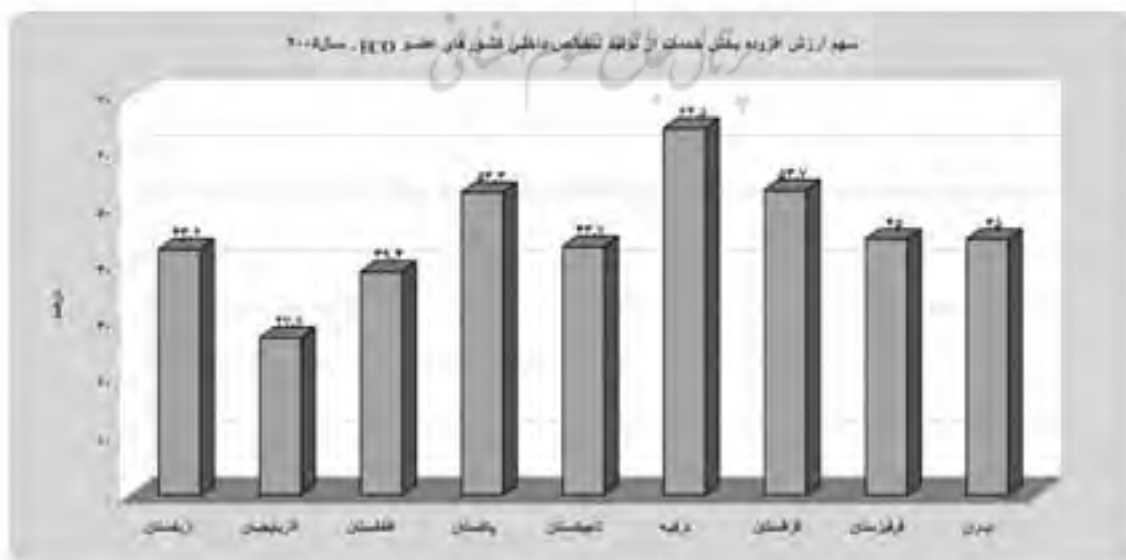
شاخصی که بتوان توسط آن ساختار اقتصادی اعضاء سازمان را مورد بررسی قرار داد، سهم هر یک از بخش های اقتصادی از GDP است. بررسی ساختار اقتصادی اعضاء اکو نشانگر ساختار اقتصادی متفاوت با سطوح ناهمگونی مختلف می‌باشد.

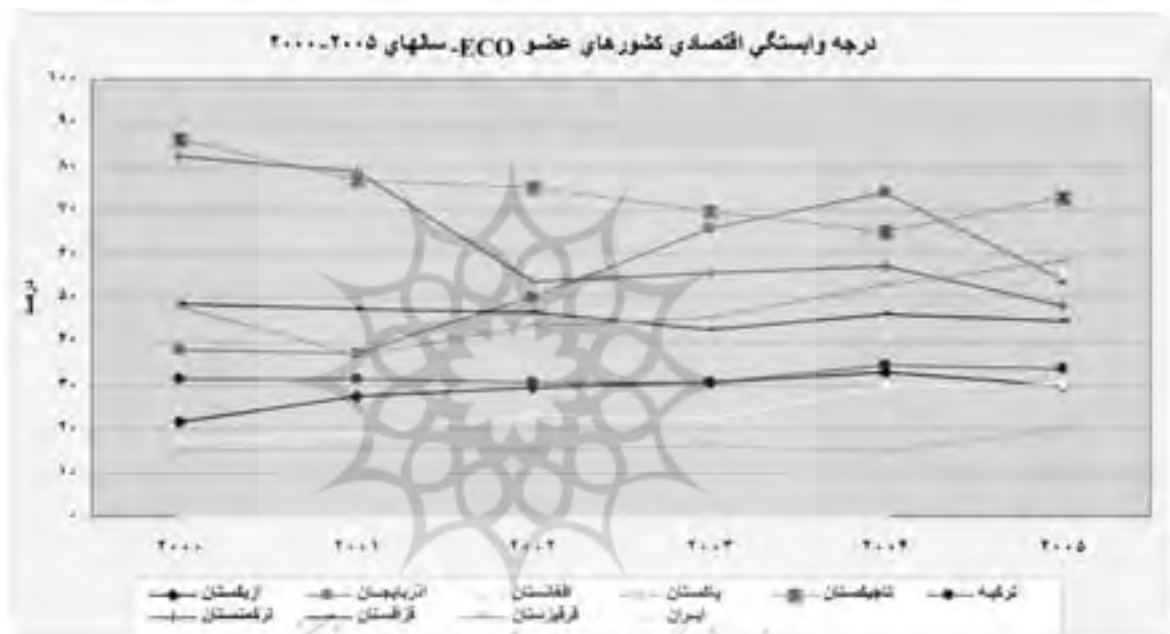
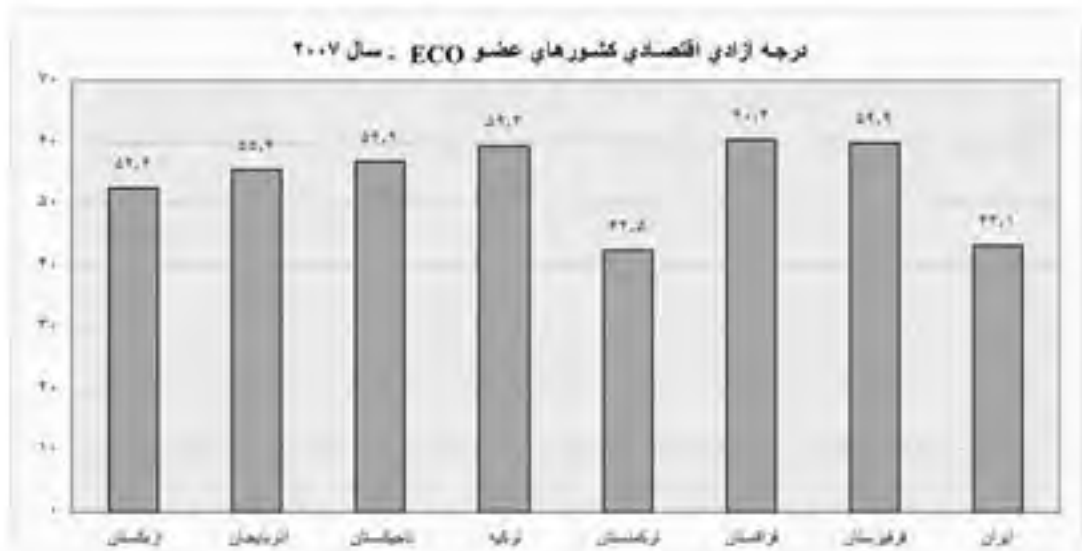
ترکیه با ۳۶۲/۵ میلیارد دلار آمریکا بیشترین و تاجیکستان با ۲/۳ میلیارد دلار آمریکا کمترین تولید ناخالص داخلی سازمان را به خود اختصاص داده‌اند.

طی سال ۲۰۰۵ در بین کشورهای عضو بیشترین رشد تولید ناخالص داخلی متعلق به کشور آذربایجان با ۲۶/۲ درصد و کمترین آن با ۴/۴ درصد متعلق به ایران می‌باشد. شایان ذکر است، قرقیزستان با ۰/۶- درصد تنها کشوری است که دارای رشد منفی نسبت به سال قبل بوده است.

۳-۳- درآمد سرانه

در بررسی درآمد سرانه به عنوان معیاری جهت مقایسه قدرت اقتصادی و مشابهت تقاضای کشورهای مختلف با یکدیگر، مطابق تقسیم بندی درآمدی بانک جهانی، کشورهای عضو سازمان همکاری اقتصادی عمدتاً جزء کشورهای با درآمد متوسط رو به پایین و پایین تقسیم بندی می‌شوند، بطوریکه از میان کشورهای عضو، ترکیه با ۴۷۵۰ دلار تنها کشوری است که در گروه کشورهای با درآمد متوسط رو به بالا قرار گرفته و سه کشور قزاقستان با ۲۹۴۰ دلار، ایران با ۲۶۰۰

درجه وابستگی اقتصادی کشورهای عضو ECO - سالهای ۲۰۰۰-۲۰۰۵

کشور	سال	۲۰۰۰	۲۰۰۱	۲۰۰۲	۲۰۰۳	۲۰۰۴	۲۰۰۵
آذربایجان	۲۰۰۰	۲۷٫۴	۲۹٫۳	۳۰٫۴	۳۲٫۰	۳۳٫۰	۳۴٫۰
آذربایجان	۲۰۰۱	۲۷٫۳	۲۸٫۰	۲۹٫۳	۳۰٫۰	۳۱٫۰	۳۲٫۰
آذربایجان	۲۰۰۲	-	-	-	-	-	-
پاکستان	۲۰۰۰	۱۴٫۸	۱۵٫۹	۱۶٫۳	۱۶٫۹	۱۷٫۹	۱۸٫۹
تاجیکستان	۲۰۰۰	۸۴٫۳	۷۴٫۷	۷۵٫۰	۷۵٫۹	۷۶٫۹	۷۷٫۹
ترکیه	۲۰۰۰	۳۹٫۵	۳۹٫۷	۳۰٫۷	۳۰٫۷	۳۱٫۷	۳۲٫۷
ترکمنستان	۲۰۰۰	۵۲٫۴	۴۸٫۹	۴۴٫۴	۴۴٫۴	۴۷٫۱	۴۸٫۱
ازبکستان	۲۰۰۰	۴۵٫۲	۴۶٫۱	۴۶٫۳	۴۶٫۳	۴۷٫۱	۴۸٫۱
قزاقستان	۲۰۰۰	۳۷٫۲	۳۷٫۰	۳۴٫۳	۳۴٫۳	۳۵٫۳	۳۶٫۳
ایران	۲۰۰۰	۱۷٫۵	۱۵٫۹	۱۴٫۳	۱۴٫۳	۱۶٫۵	۱۷٫۵

منبع: world bank

ازبکستان و ایران با ۱۵/۹ درصد و افغانستان با ۱۱/۹ درصد تعلق دارد. همچنین پایین ترین نرخ تورم متعلق به کشور ترکیه با ۵/۴ درصد می باشد.

۷-۳- آزادی اقتصادی

براساس مطالعه‌ای که بنیاد هریتیج برای ۱۶۲ کشور جهان در سال ۲۰۰۷ انجام داده، با استفاده از روش‌های مختلف ۱۰ شاخص سیاست تجاری، منشا مالی و مالیاتی دولت، میزان مداخله دولت در اقتصاد، سیاست پولی، سرمایه‌گذاری خارجی، بانکداری و امور مالی، دستمزدها و قیمت‌ها، حقوق مالکیت خصوصی، مقررات گرایبی و بازار سیاه را درجه‌بندی و دسته‌بندی نموده و براساس آن برای هر یک از کشورها در زمینه آزادی اقتصادی، رتبه‌ای را در نظر گرفته است. گزارش آزادی اقتصادی در ارتباط میان سیاست‌ها و نهادهای اقتصادی و سطح رفاهی در یک کشور می باشد.

در بین اعضای سازمان اکو، قزاقستان با کسب رتبه ۷۵ و با شاخص ۶۰/۴ بالاترین و ترکمنستان با کسب رتبه ۱۵۲ و شاخص ۴۲/۵ کمترین درجه آزادی اقتصادی را به خود اختصاص داده‌اند.

کشورهای قرقیزستان با رتبه ۷۹، ترکیه (۸۳)، پاکستان (۸۹) و تاجیکستان با رتبه ۹۸ به ترتیب رتبه‌های دوم تا پنجم را در بین اعضای سازمان اکو به خود اختصاص داده‌اند و این در حالی است که ایران با کسب رتبه ۱۵۰ و شاخص ۴۳/۱ در رتبه هشتم و موقعیت کاملاً ضعیفی از لحاظ آزادی اقتصادی در بین اعضا سازمان به سر می برد. شایان ذکر است در این رتبه‌بندی کشور افغانستان لحاظ نشده است.

۸-۳- درجه وابستگی اقتصادی

یکی دیگر از شاخص‌ها، شاخص درجه وابستگی اقتصادی است که عبارت است از نسبت واردات به تولید ناخالص داخلی هر کشور. در سال ۲۰۰۵، در بین ۱۰ کشور عضو سازمان اکو، کشور تاجیکستان با شاخص ۷۲/۸ بیشترین وابستگی اقتصادی و پاکستان با ۱۹/۹ کمترین وابستگی

در بین کشورهای عضو، بخش خدمات بیش از نیمی از GDP از کشورهای ترکیه (۶۴/۵ درصد)، قزاقستان (۵۳/۷ درصد) و پاکستان (۵۳/۳ درصد) را به خود اختصاص داده است.

در بخش صنعت تنها کشور آذربایجان با ۶۲/۳ درصد بالاترین سهم را به خود اختصاص داده است و در تمام کشورهای عضو، بخش کشاورزی کمتر از ۴۰ درصد GDP را به خود اختصاص داده‌اند.

در شاخص سهم بخش صنعت از GDP سه کشور آذربایجان (۶۲/۳ درصد)، ایران (۴۴/۶ درصد) و قزاقستان (۳۹/۵ درصد) به ترتیب رتبه اول تا سوم را به خود اختصاص داده‌اند در حالی که در بخش کشاورزی کشورهای افغانستان با ۳۶/۱ درصد، قرقیزستان با ۳۴/۱ درصد و ازبکستان با ۲۸/۱ درصد بیشترین سهم از GDP را دارا می باشند.

۵-۳- سهم تشکیل سرمایه ناخالص از تولید ناخالص داخلی

از جمله متغیرهای اقتصاد کلان، سهم تشکیل سرمایه ناخالص از GDP است که بالا بودن این شاخص حاکی از حرکت کشور فوق در مسیر رشد و شکوفایی اقتصادی می باشد.

در بین ۱۰ کشور عضو، کشور آذربایجان با ۳۷/۸ درصد بالاترین و ایران با ۳۳/۳ درصد و قزاقستان با ۲۷ درصد در مقام‌های دوم و سوم از نظر سهم تشکیل سرمایه ناخالص از GDP قرار دارند. کشور تاجیکستان نیز با ۱۴/۳ درصد پایین ترین سهم تشکیل سرمایه از GDP را به خود اختصاص داده است.

۶-۳- نرخ تورم

مطابق آمار منتشره از سوی بانک جهانی، در سال ۲۰۰۵ از میان کشورهای عضو سازمان همکاری اقتصادی (اکو)، ۵ کشور دارای نرخ تورم دو رقمی و سایر کشورها دارای نرخ تورم تک رقمی می باشند. به این ترتیب بالاترین نرخ تورم به ترتیب به کشورهای قزاقستان با ۱۷/۹ درصد،

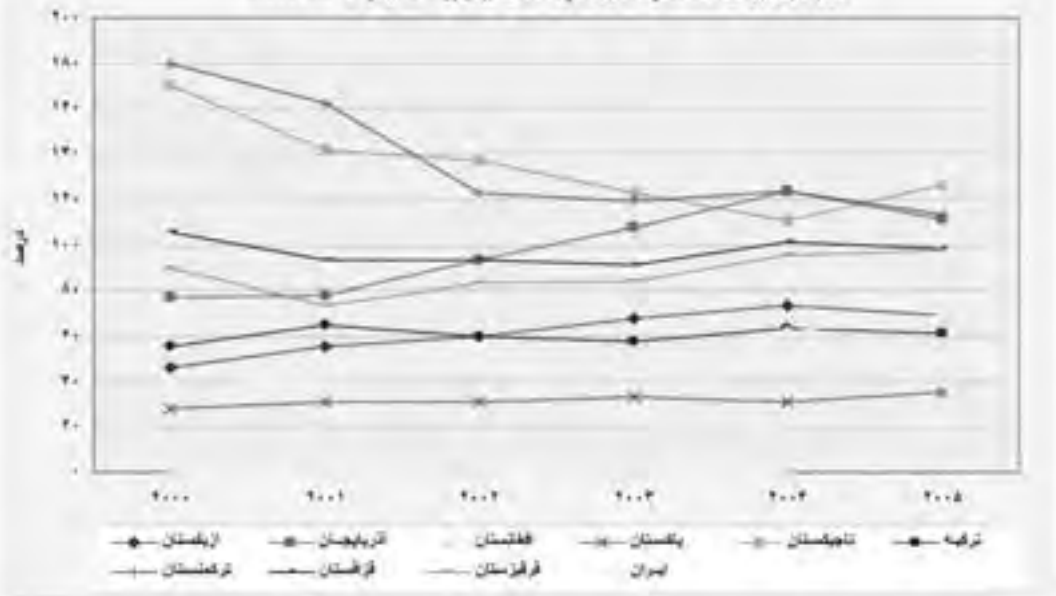
درجه آزادی کشورهای عضو ECO - سالهای ۲۰۰۰-۲۰۰۷

کشور	ازبکستان	آذربایجان	افغانستان	پاکستان	تاجیکستان	ترکیه	ترکمنستان	قزاقستان	قرقیزستان	ایران
۲۰۰۰	۳۵.۵	۴۷.۱	-	۵۵.۹	۴۲.۱	۴۶.۲	۳۹.۸	۴۷.۵	۵۳.۲	۳۴.۷
۲۰۰۱	۳۴.۹	۴۷.۵	-	۵۱.۹	۴۳.۸	۴۳.۳	۴۰.۹	۴۸.۱	۵۲.۲	۳۳
۲۰۰۲	۳۶.۷	۵۱	-	۵۳.۷	۴۴.۲	۵۳	۴۱.۳	۵۰.۲	۵۱.۵	۳۳.۳
۲۰۰۳	۳۸	۵۱.۳	-	۵۵.۵	۴۳.۱	۵۱.۹	۴۷	۵۰	۵۴.۷	۳۹.۴
۲۰۰۴	۳۹	۴۹.۹	-	۵۳.۲	۴۴.۸	۵۱.۷	۴۲.۲	۴۷.۳	۵۵.۷	۳۸.۷
۲۰۰۵	۴۴.۲	۵۴.۵	-	۵۳.۳	۴۹.۹	۵۰.۳	۴۳.۷	۵۱.۱	۵۴.۷	۴۳.۹
۲۰۰۶	۵۰.۴	۵۲	-	۵۹.۵	۵۵.۸	۵۸.۵	۴۳.۹	۴۱.۲	۶۲.۸	۴۳.۳
۲۰۰۷	۵۲.۶	۵۵.۴	-	۵۸.۲	۵۶.۹	۵۹.۳	۴۲.۵	۴۰.۴	۵۹.۹	۴۳.۱
رتبه	۱۳۴	۱۰۷	-	۸۹	۹۸	۸۳	۱۵۲	۷۵	۷۹	۱۵۰

منبع: heritage

رتبه کشورها از بین ۱۶۲ کشور بوده و مربوط به سال ۲۰۱۷ می باشد.

درجه باز بودن اقتصادی کشورهای عضو ECO - سالهای ۲۰۰۰-۲۰۰۵

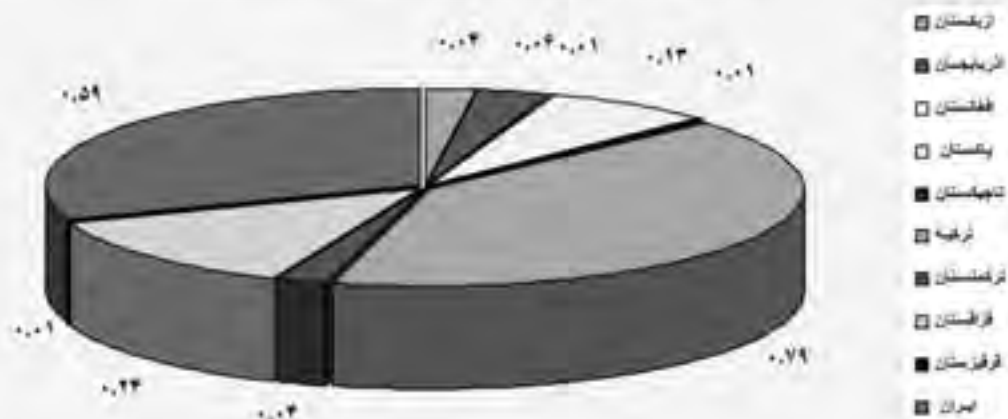

ارزش صادرات کالا و خدمات کشورهای عضو ECO - سالهای ۲۰۰۰-۲۰۰۵ (میلیارد دلار)

کشور	۲۰۰۰	۲۰۰۱	۲۰۰۲	۲۰۰۳	۲۰۰۴	۲۰۰۵
ایران	۳,۲	۳,۲	۳,۰	۳,۵	۴,۸	۵,۵
آذربایجان	۲,۱	۲,۲	۲,۷	۳,۹	۴,۲	۷,۲
افغانستان	-	-	-	-	-	۰,۹
بنگلادش	۹,۹	۱۰,۴	۱۱,۰	۱۳,۹	۱۵,۲	۱۶,۹
تاجیکستان	۱,۸	۰,۲	۰,۸	۰,۸	۰,۹	۱,۲
ترکیه	۴۷,۹	۴۹,۰	۵۳,۸	۶۵,۸	۸۷,۵	۹۹,۳
ترکمنستان	۲,۸	۲,۹	۳,۹	۳,۷	۳,۹	۵,۳
قرقیزستان	۱۰,۲	۱۰,۵	۱۱,۲	۱۵,۰	۲۲,۵	۳۰,۵
قرقیزستان	۰,۲	۰,۲	۰,۲	۰,۷	۰,۹	۰,۹
ایران	۲۳,۰	۲۴,۳	۳۱,۰	۳۶,۷	۵۲,۰	۷۳,۶

منبع: world bank

سهم کشورهای عضو ECO از صادرات کالا و خدمات در جهان - سال ۲۰۰۵

اقتصادی را دارا می‌باشند. ایران با شاخص ۳۰/۲ در رتبه هشتم به لحاظ وابستگی قرار دارد.

کشورهایی که کمترین وابستگی اقتصادی را دارا می‌باشند به ترتیب پاکستان (۱۹/۹)، ازبکستان (۳۰) و ایران (۳۰/۲) می‌باشند.

جدول زیر حاکی از آن است که طی سالهای ۲۰۰۵-۲۰۰۰ روند شاخص درجه وابستگی بجز کشورهای قزاقستان، ترکمنستان و تاجیکستان در سایر کشورها افزایشی بوده است. در مورد ایران روند شاخص درجه وابستگی به طور متوسط سالانه ۱۱/۶ درصد رشد داشته است.

۹-۳- درجه باز بودن اقتصاد

شاخص بعدی که به لحاظ اقتصادی دارای کاربرد زیادی می‌باشد، شاخص درجه باز بودن اقتصاد می‌باشد. شاخص درجه باز بودن عبارت است از نسبت حاصل جمع واردات و صادرات به تولید ناخالص داخلی هر کشور. در بین اعضای اگو، پاکستان با ۳۵/۲ به عنوان بسته‌ترین کشور و کشورهای تاجیکستان (۱۲۶/۷)، ترکمنستان (۱۱۳/۳) و آذربایجان (۱۱۱/۲) با شاخص بیش از ۱۰۰، بازترین و سایر کشورها در گروه اقتصادهای نیمه باز و میانه قرار دارند.

جدول زیر روند تغییرات درجه باز بودن در میان کشورهای مورد بررسی را نشان می‌دهد. مطابق این جدول بجز کشورهای تاجیکستان، ترکمنستان و قزاقستان که نسبت فوق کاهش داشته است روند فوق در سایر کشورها افزایشی بوده است.

اقتصادی (ECO) روند صعودی داشته است. مطابق جدول بالا طی سال ۲۰۰۵ سهم ارزش صادرات سازمان ECO از کل صادرات انجام شده در جهان (۱۲۵۷۴ میلیارد دلار) ۱/۹ درصد بوده که نسبت به سال‌های قبل روند صعودی داشته است.

طی سال‌های ۲۰۰۵-۲۰۰۰ در میان کشورهای عضو بیشترین ارزش صادرات کالا و خدمات متعلق به کشور ترکیه با ۴۰۳/۲ میلیارد دلار و کمترین آن به کشور قرقیزستان با ۴/۴ میلیارد دلار تعلق دارد. در این میان ایران با ۲۳۸/۸ میلیارد دلار پس از کشور ترکیه در مقام دوم قرار دارد.

طی سال‌های مورد بررسی، بالاترین نرخ رشد متوسط صادرات از بین ۱۰ کشور عضو سازمان همکاری اقتصادی (ECO) متعلق به کشورهای آذربایجان با ۲۸/۶ درصد، ایران با ۲۶/۲ درصد و قرقیزستان با ۲۴ درصد و کمترین آن مربوط به کشور ترکیه با ۸/۴ درصد می‌باشد.

به لحاظ ارزشی طی سال‌های ۸۴-۱۳۷۱ از ۶۲/۷ میلیارد دلار صادرات غیرنفتی ایران، ۱۱/۳ میلیارد دلار (۱۸ درصد) به کشورهای عضو سازمان همکاری اقتصادی (ECO) انجام گرفته است.

در میان کشورهای عضو ECO، بیشترین صادرات غیرنفتی ایران به کشور آذربایجان با ۴/۵ درصد و پس از آن ترکیه با ۴ درصد و افغانستان با ۲/۲ درصد و کمترین آن متعلق به کشور قرقیزستان با ۰/۵ درصد می‌باشد. بالاترین نرخ رشد متوسط صادرات غیرنفتی متعلق به کشور ازبکستان با ۷۲/۹ درصد و پس از آن تاجیکستان (۵۱/۴ درصد) و قزاقستان (۵۰/۸ درصد) و کمترین آن متعلق به کشور پاکستان با ۱۸/۲ درصد می‌باشد.

درجه باز بودن اقتصادی کشورهای عضو ECO - سالهای ۲۰۰۵-۲۰۰۰

کشور	سال	۲۰۰۰	۲۰۰۱	۲۰۰۲	۲۰۰۳	۲۰۰۴	۲۰۰۵
ازبکستان	۲۹.۱	۳۵.۱	۴۰.۲	۴۷.۸	۵۳.۵	۶۹.۴	۸۹.۴
آذربایجان	۹۷.۴	۷۸.۴	۹۲.۸	۱۰۷.۴	۱۲۳.۷	۱۳۱.۲	۱۳۱.۲
افغانستان	-	-	-	-	-	-	۲۸.۱
پاکستان	۲۸.۴	۳۰.۷	۳۰.۹	۳۳.۲	۳۰.۹	۳۵.۲	۳۵.۲
تاجیکستان	۱۷۰.۴	۱۶۱.۴	۱۳۷.۱	۱۳۳.۱	۱۱۰.۴	۱۲۲.۷	۱۲۲.۷
ترکیه	۳۵.۴	۴۵.۴	۴۵.۴	۴۵.۴	۴۳.۴	۴۱.۴	۴۱.۴
ترکمنستان	۱۷۹.۷	۱۶۲.۵	۱۶۲.۵	۱۶۲.۵	۱۶۲.۵	۱۶۲.۵	۱۶۲.۵
قزاقستان	۱۰۵.۴	۹۳.۲	۹۳.۲	۹۳.۲	۹۱.۲	۸۹.۱	۸۷.۱
قرقیزستان	۸۹.۴	۷۳.۲	۵۲.۹	۸۳.۹	۹۵.۴	۹۷.۲	۹۷.۲
ایران	۳۰.۲	۳۰.۲	۳۹.۷	۳۷.۴	۳۷.۴	۳۹.۷	۳۹.۷

منبع: world bank

شایان ذکر است در دوره مورد بررسی، نرخ رشد متوسط صادرات غیرنفتی به کشور ترکیه ۳/۷- درصد بوده است که خود حاکی از آن است که ارزش صادرات غیرنفتی به کشور ترکیه کاهش داشته است.

آمار حاکی از آن است که طی سال‌های تشکیل سازمان همکاری اقتصادی (ECO) روند مقدار صادرات ایران به کشورهای عضو سازمان افزایشی بوده بطوریکه حدوداً از ۱۷۳/۲ میلیون تن صادرات غیرنفتی ایران، ۱۲/۷ درصد آن (۲۲ میلیون تن) به این کشورها انجام گرفته است.

طی سال‌های ۸۴-۱۳۷۱ در میان کشورهای عضو ECO بیشترین

در بین کشورهای عضو سازمان همکاری اقتصادی (ECO)، ایران با شاخص ۶۹ در رتبه هفتم و قبل از افغانستان، ترکیه و پاکستان قرار دارد.

۴- مبادلات بازرگانی ایران با کشورهای عضو

۱-۴- صادرات کالا و خدمات

جدول زیر ارزش صادرات کالا و خدمات کشورهای عضو سازمان همکاری اقتصادی (ECO) را نشان می‌دهد. (۶) آمار حاکی از آن است که طی سال‌های ۲۰۰۵-۲۰۰۰ صادرات ۱۰ کشور عضو سازمان همکاری

میلیارد دلار

ارزش واردات کالا و خدمات کشورهای عضو ECO - سالهای ۲۰۰۵-۲۰۰۰

کشور	۲۰۰۵	۲۰۰۴	۲۰۰۳	۲۰۰۲	۲۰۰۱	۲۰۰۰
ازبکستان	۳٫۲	۳٫۹	۳٫۹	۲٫۸	۳٫۲	۳٫۰
آذربایجان	۲٫۸	۲٫۳	۲٫۵	۳٫۱	۲٫۱	۲٫۰
افغانستان	۰٫۱	-	-	-	-	-
پاکستان	۲۲٫۰	۱۴٫۳	۱۴٫۴	۱۱٫۱	۱۱٫۳	۱۰٫۹
تاجیکستان	۱٫۷	۱٫۳	۱٫۱	۰٫۹	۰٫۸	۰٫۸
ترکیه	۱۲۳٫۳	۱۰۵٫۰	۱۲۰٫۷	۱۲۰٫۵	۹۵٫۵	۹۲٫۸
ترکمنستان	۳٫۹	۳٫۴	۳٫۲	۲٫۹	۲٫۷	۲٫۴
قزاقستان	۲۵٫۵	۱۸٫۷	۱۴٫۱	۱۱٫۴	۱۰٫۴	۸٫۹
قرقیزستان	۱٫۴	۱٫۲	۰٫۹	۰٫۷	۰٫۴	۰٫۷
ایران	۲۷٫۳	۲۹٫۰	۳۱٫۴	۲۷٫۵	۲۱٫۰	۱۷٫۷

منبع: world bank

طی سال‌های مورد بررسی (۲۰۰۰-۲۰۰۵) بالاترین نرخ رشد متوسط واردات از بین کشورهای عضو متعلق به ترکیه با ۵۰/۶ درصد و کمترین آن مربوط به کشور قرقیزستان با ۰/۶ درصد می‌باشد.

طی سال‌های (۸۴-۱۳۷۱) ارزش واردات ایران معادل ۲۸۵/۸ میلیارد دلار بوده است که به‌طور متوسط ۴/۳ درصد از این میزان معادل ۱۲/۳ میلیارد دلار متعلق به کشورهای عضو ECO بوده است.

مطابق آمارهای موجود طی سال‌های مورد بررسی، بیشترین میزان واردات ایران از نظر ارزشی از کشورهای عضو سازمان همکاری اقتصادی (ECO) به ترتیب متعلق به ترکیه با ۵۶۲۵/۹ میلیون دلار و پس از آن قزاقستان با ۲۲۰۹ میلیون دلار، آذربایجان با ۲۱۰۵/۵ میلیون دلار و کمترین میزان واردات ایران از کشور افغانستان با ارزشی معادل ۲۶/۵ میلیون دلار بوده است.

بعلاوه بالاترین نرخ رشد متوسط واردات از بین کشورهای عضو ECO متعلق به افغانستان با ۵۵/۷ درصد، قزاقستان با ۳۸/۲ درصد و قرقیزستان با ۳۱ درصد و پایین‌ترین نرخ رشد متوسط واردات متعلق به ترکیه با ۲/۶

صادرات غیرنفتی ایران به کشور آذربایجان با ۳/۴ درصد و پس از آن به کشورهای ترکیه (۲/۶ درصد)، پاکستان (۲/۲ درصد)، افغانستان (۱/۷ درصد)، ترکمنستان (۱/۵ درصد) و کمترین آن متعلق به کشور قرقیزستان با ۰/۱ درصد می‌باشد.

در میان کشورهای عضو، بالاترین نرخ رشد متوسط وزنی متعلق به کشور تاجیکستان با ۷۰/۲ درصد و پس از آن ازبکستان (۶۵/۶ درصد) و قزاقستان (۵۶ درصد) و کمترین آن متعلق به کشور ترکیه با ۱۱/۲ درصد می‌باشد.

۲-۴- واردات کالا و خدمات

در سال ۲۰۰۵^(۷) سهم ارزش واردات کشورهای عضو ECO از کل واردات جهان (۱۲۸۵۶ میلیارد دلار) ۱/۹ درصد بوده است. طی سال‌های ۲۰۰۰-۲۰۰۵ در میان کشورهای عضو بیشترین ارزش واردات کالا و خدمات، متعلق به کشور ترکیه با ۴۶۶/۷ میلیارد دلار و پس از آن ایران با ۲۰۴/۵ میلیارد دلار و کمترین آن به کشور قرقیزستان با ۵/۳ میلیارد دلار تعلق دارد.

میلیون دلار

ارزش صادرات غیرنفتی ایران به کشورهای عضو ECO - سالهای ۸۵-۱۳۷۱

کشور	سال	۱۳۷۱	۱۳۷۲	۱۳۷۳	۱۳۷۴	۱۳۷۵	۱۳۷۶	۱۳۷۷	۱۳۷۸	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴
ایران	۱۳۷۱	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
آذربایجان	۱۳۷۱	۲۹	۲۹	۲۹	۲۹	۲۹	۲۹	۲۹	۲۹	۲۹	۲۹	۲۹	۲۹	۲۹	۲۹
افغانستان	۱۳۷۱	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲
پاکستان	۱۳۷۱	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳
تاجیکستان	۱۳۷۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
ترکیه	۱۳۷۱	۳۳۳	۳۳۳	۳۳۳	۳۳۳	۳۳۳	۳۳۳	۳۳۳	۳۳۳	۳۳۳	۳۳۳	۳۳۳	۳۳۳	۳۳۳	۳۳۳
ترکمنستان	۱۳۷۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱	۱۱
قزاقستان	۱۳۷۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
قرقیزستان	۱۳۷۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
جمع ۹ کشور	۱۳۷۱	۴۱۷	۴۱۷	۴۱۷	۴۱۷	۴۱۷	۴۱۷	۴۱۷	۴۱۷	۴۱۷	۴۱۷	۴۱۷	۴۱۷	۴۱۷	۴۱۷
کل صادرات غیرنفتی ایران	۱۳۷۱	۴۱۷	۴۱۷	۴۱۷	۴۱۷	۴۱۷	۴۱۷	۴۱۷	۴۱۷	۴۱۷	۴۱۷	۴۱۷	۴۱۷	۴۱۷	۴۱۷

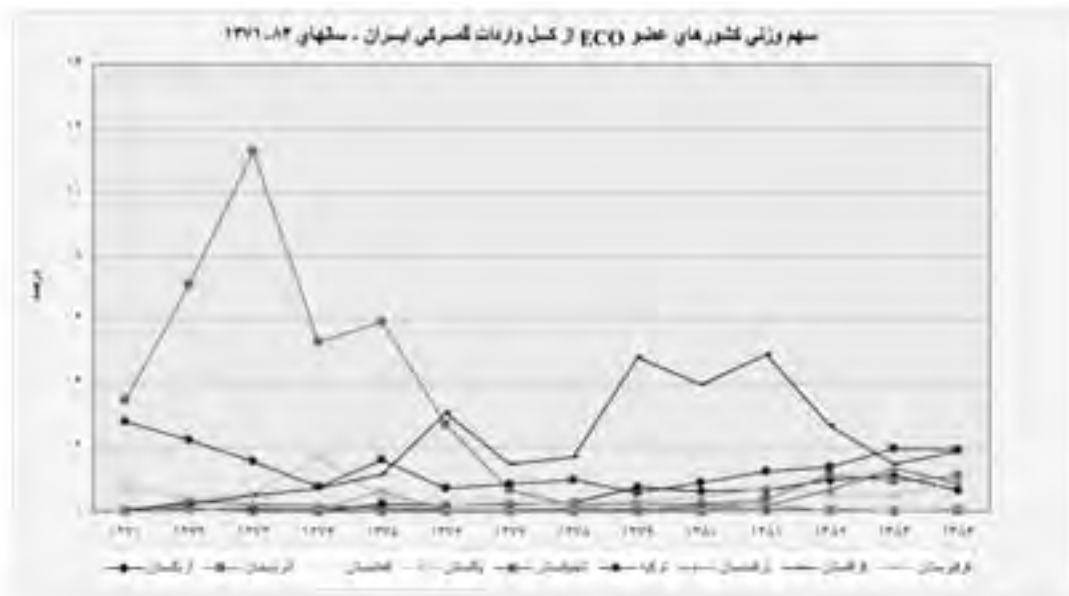
منبع: مرکز آمار ایران

سهم کشورهای عضو از کل صادرات غیرنفتی ایران به ECO - سالهای ۸۵-۱۳۷۱

کشور	سال	۱۳۷۱	۱۳۷۲	۱۳۷۳	۱۳۷۴	۱۳۷۵	۱۳۷۶	۱۳۷۷	۱۳۷۸	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴
ایران	۱۳۷۱	۲۴	۲۴	۲۴	۲۴	۲۴	۲۴	۲۴	۲۴	۲۴	۲۴	۲۴	۲۴	۲۴	۲۴
آذربایجان	۱۳۷۱	۷	۷	۷	۷	۷	۷	۷	۷	۷	۷	۷	۷	۷	۷
افغانستان	۱۳۷۱	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳
پاکستان	۱۳۷۱	۸	۸	۸	۸	۸	۸	۸	۸	۸	۸	۸	۸	۸	۸
تاجیکستان	۱۳۷۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
ترکیه	۱۳۷۱	۷۸	۷۸	۷۸	۷۸	۷۸	۷۸	۷۸	۷۸	۷۸	۷۸	۷۸	۷۸	۷۸	۷۸
ترکمنستان	۱۳۷۱	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳	۳
قزاقستان	۱۳۷۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
قرقیزستان	۱۳۷۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰

سهم وزنی کشورهای عضو از کل صادرات غیرنفتی ایران - سالهای ۸۴-۱۳۷۱

تراز تجاری کشورهای عضو ECO - سالهای ۲۰۰۰-۲۰۰۵

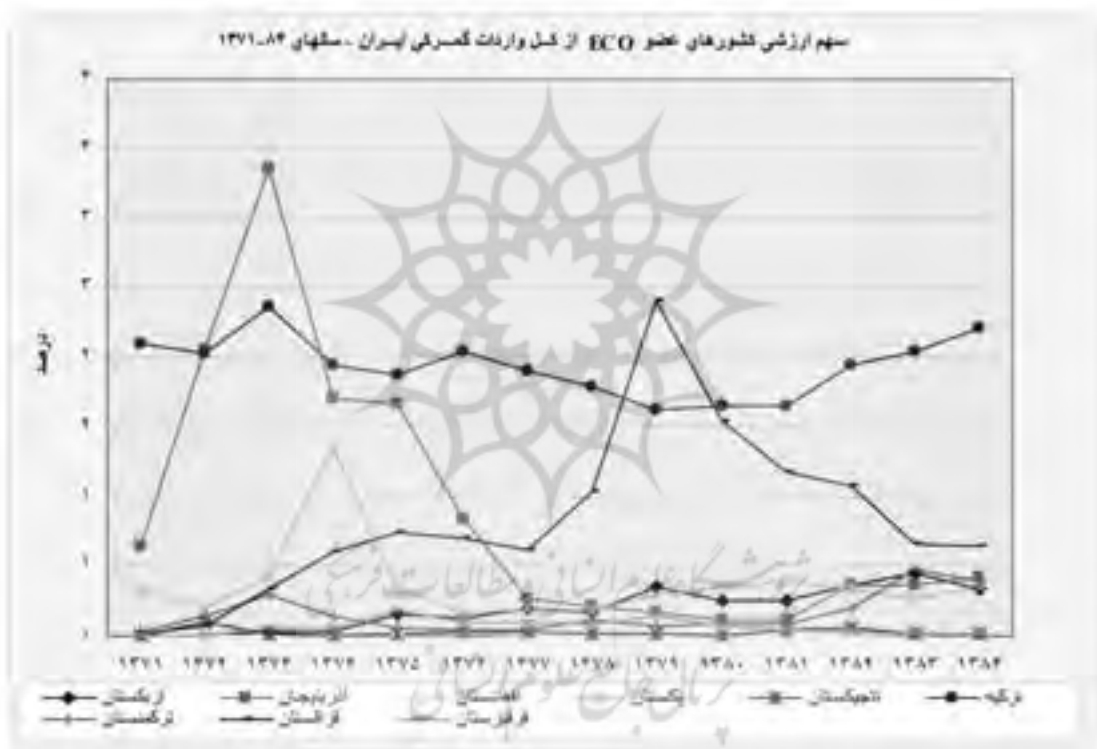
میلیارده دلار

کشور	سال	۲۰۰۰	۲۰۰۱	۲۰۰۲	۲۰۰۳	۲۰۰۴	۲۰۰۵
ازبکستان		۰٫۴	۰٫۰	۰٫۱	۰٫۷	۰٫۹	۱٫۳
آذربایجان		۰٫۰	۰٫۲	۰٫۵	۱٫۲	۲٫۱	۰٫۵
افغانستان		-	-	-	-	-	-۳٫۲
پاکستان		-۰٫۹	-۰٫۸	-۰٫۱	۰٫۵	۱٫۰	-۵٫۱
تاجیکستان		۰٫۰	۰٫۱	۰٫۲	۰٫۳	۰٫۴	-۰٫۲
ترکیه		-۱۳٫۹	۳٫۵	-۲٫۷	-۷٫۹	-۱۷٫۵	-۲۳٫۹
ترکمنستان		-۰٫۴	۱٫۲	-۰٫۷	۰٫۵	۰٫۳	۱٫۴
قرقیزستان		۱٫۴	-۰٫۲	۰٫۴	۱٫۹	۳٫۷	۵٫۱
قرقیزستان		۰٫۱	۰٫۰	-۰٫۱	-۰٫۱	-۰٫۲	-۰٫۵
ایران		۵۰٫۳	۲٫۸	۳٫۷	۳٫۳	۳٫۰	۱۴٫۳

کشور	سال	۱۳۷۱	۱۳۷۲	۱۳۷۳	۱۳۷۴	۱۳۷۵	۱۳۷۶	۱۳۷۷	۱۳۷۸	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴
ایران	۱۳۷۱	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰
افغانستان	۱۳۷۱	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰
تاجیکستان	۱۳۷۱	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰
ترکمنستان	۱۳۷۱	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰
ازبکستان	۱۳۷۱	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰
قزاقستان	۱۳۷۱	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰
قرقیزستان	۱۳۷۱	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰
جمع ۹ کشور	۱۳۷۱	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰
کل واردات ایران	۱۳۷۱	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰	۱۳۳۰

ماخذ: گمرک حج ایران

کشورهای عضو ECO متعلق به قرقیزستان با ۶۵/۱ درصد، افغانستان با ۵۵/۲ درصد و تاجیکستان با ۴۶/۱ درصد و پایین ترین نرخ رشد متوسط واردات متعلق به ترکیه با ۱/۱ درصد بوده است. شایان ذکر است نرخ رشد متوسط وزنی کشور آذربایجان در دوره مورد بررسی ۴/۶- درصد بوده است.

۳-۴- تراز تجاری و بازرگانی

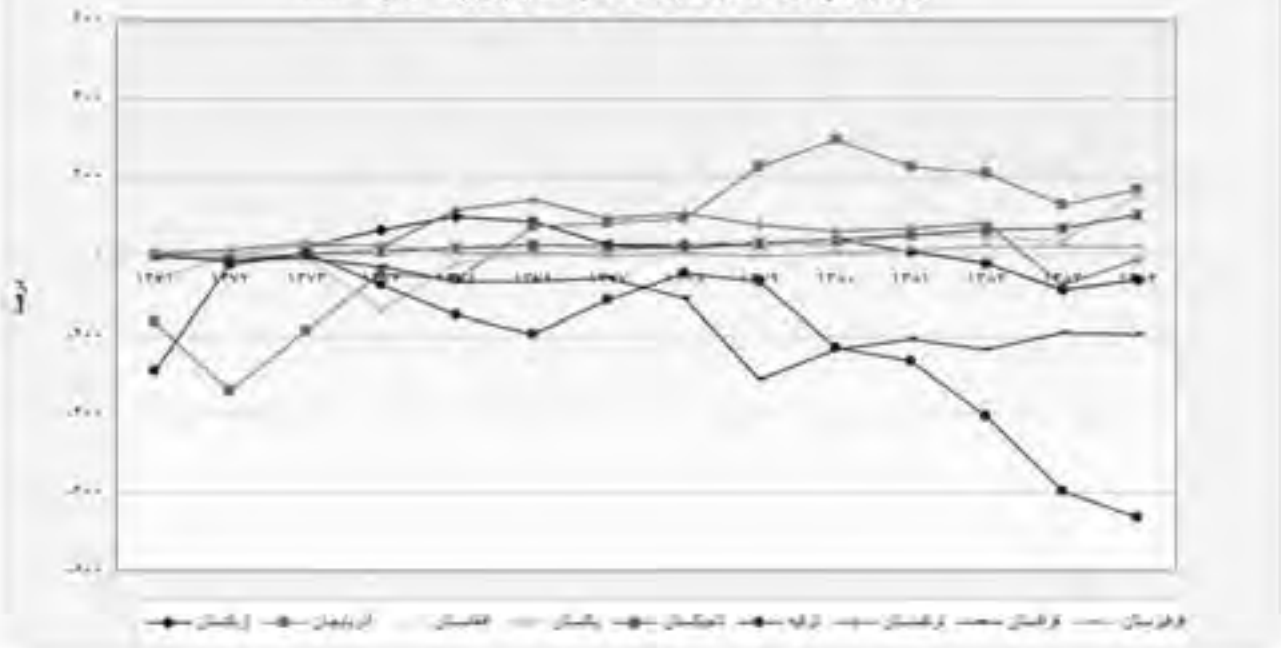
جدول زیر آمار مربوط به تراز تجاری کشورهای عضو اکو را نشان می دهد. آمار حاکی از آن است که اغلب کشورهای عضو دارای تراز تجاری منفی می باشند. روند تراز تجاری در بین اعضا نشانگر آن است که بجز دو کشور ترکیه و پاکستان که روند فوق نزولی می باشد، در بین سایر اعضا روند

درصد بوده است. شایان ذکر است نرخ رشد متوسط واردات از کشور آذربایجان ۱/۳- درصد بوده است.

طی سال های ۸۴-۱۳۷۱ مقدار واردات ایران معادل ۳۳۶/۲ میلیون تن بوده است که بطور متوسط ۷/۶ درصد از واردات ایران معادل ۲۵/۶ میلیون تن از کشورهای عضو ECO انجام شده است. طی این سال ها بیشترین مقدار واردات ایران از کشورهای عضو ECO به ترتیب متعلق به آذربایجان با ۲/۴ درصد (۸/۱ میلیون تن)، قزاقستان ۲/۲ درصد (۷/۴ میلیون تن) و ترکیه با ۱/۴ درصد (۴/۸ میلیون تن) و کمترین آن از افغانستان با ۳/۳ هزار تن بوده است.

همچنین بالاترین نرخ رشد متوسط وزنی واردات ایران از بین

تراز بازرگانی ایران با هر یک از کشورهای عضو ECO - سالهای ۸۴-۱۳۷۱

تراز بازرگانی ایران با کشورهای عضو ECO - سالهای ۸۱-۱۳۷۱

کشور	۱۳۷۱	۱۳۷۲	۱۳۷۳	۱۳۷۴	۱۳۷۵	۱۳۷۶	۱۳۷۷	۱۳۷۸	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴
ازبکستان	۰	-۰	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳
آذربایجان	۱۴۰	۳۳۲	۱۱۱	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳
افغانستان	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲	۱۲
پاکستان	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳
تاجیکستان	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
ترکیه	-۳۳	-۳۳	-۳۳	-۳۳	-۳۳	-۳۳	-۳۳	-۳۳	-۳۳	-۳۳	-۳۳	-۳۳	-۳۳	-۳۳
ترکمنستان	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳
قرقیزستان	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳
قزاقستان	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳
تراز کل	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳
تراز کل کشور	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳	۳۳

سال‌های ایجاد این سازمان بوده است.

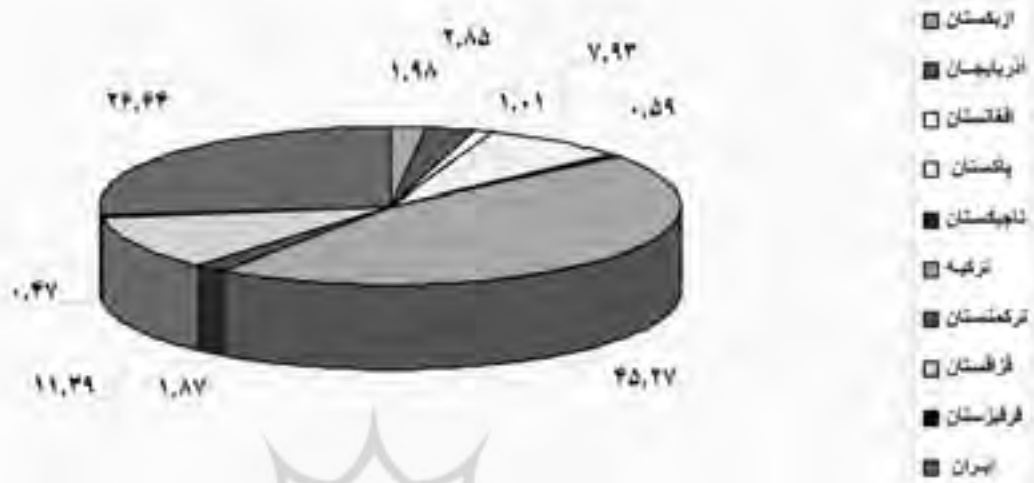
رو به رشدی مشاهده می‌گردد.

۴-۴ - تجارت غیر نفتی

جدول زیر ارزش کل تجارت کشورهای عضو ECO را نشان می‌دهد. مطابق آمار طی سال‌های ۲۰۰۵-۲۰۰۰ سهم کشورهای عضو از تجارت جهان (۱۱۲/۸ میلیارد دلار)، ۱/۶ درصد می‌باشد که در میان کشورهای عضو، ترکیه با ۴۷/۸ درصد بیشترین مبادله و پس از آن ایران با ۲۴/۴ درصد و قزاقستان با ۱۰/۳ درصد، پاکستان با ۸/۸ درصد و آذربایجان با ۲/۶ درصد قرار دارند. طی سال‌های فوق تجارت کشورهای عضو ECO در جهان (۸) با

مطابق با آمار و ارقام مبادلات بازرگانی کشور با کشورهای عضو ECO، طی سال‌های ۱۳۸۴-۱۳۷۱ تراز بازرگانی کشور با کل کشورهای عضو ECO در اکثر سال‌ها مثبت بوده است. بعلاوه طی مدت مورد بررسی تراز بازرگانی کشور با کشورهای افغانستان، ازبکستان، آذربایجان، پاکستان، تاجیکستان، ترکمنستان و قرقیزستان عمدتاً مثبت و به نفع ایران و همچنین تراز بازرگانی با کشورهای مثل ترکیه و قزاقستان منفی و به نفع این کشورها بوده است. رشد تراز بازرگانی با کشورهای عضو ECO نشانگر رشد منفی طی

سهم کشورهای عضو از تجارت کالا و خدمات بر (ECO) - سال ۲۰۰۵

طی یک دوره ۱۰ ساله پیش بینی گردیده بود و همچنین توافق کشورهای عضو در سال ۱۹۹۲ در مورد تأسیس یک نظام ترجیحات تعرفه‌ای محدود بین خود که براساس آن اعضا می‌پذیرفتند که تعرفه‌های خود را در ارتباط با تعدادی از کالاهای منتخب هر کشور عضو به میزان ۱۰ درصد کاهش دهند و همچنین تصویب موافقت‌نامه چارچوب همکاری‌های بازرگانی در نشست وزرای بازرگانی کشورهای عضو که منجر به تدوین موافقت‌نامه تجاری اکو (اکوتا) گردید، ولیکن بررسی جدول عمده‌ترین بازارهای صادراتی و وارداتی حاکی از آن است که در اغلب کشورها، کشورهای عضو اکو به عنوان ده شریک اول تجاری محسوب نمی‌گردند.

بررسی جدول عمده‌ترین بازارهای صادراتی نشانگر آن است که به جز دو کشور ترکمنستان و تاجیکستان در سایر کشورها ایران به عنوان بازار هدف این کشورها محسوب نمی‌شود و این در حالی است که ترکیه در اغلب کشورها به عنوان یکی از ده بازار عمده کشورها جهت صادرات حضور دارد.

بررسی جدول عمده‌ترین بازارهای وارداتی نیز حاکی از آن است که همچون بازارهای صادراتی در اکثر کشورها، کشورهای عضو ECO به عنوان ده شریک عمده تجاری قلمداد نشده‌اند. علاوه بر آن با مروری بر جدول می‌توان به این مهم دست یافت که به جز سه کشور تاجیکستان، ترکمنستان و قزاقستان در سایر کشورها ایران به عنوان یکی از ده بازار اول وارداتی حضور ندارد.

نرخ رشد متوسط ۱۸/۶ درصدی همراه بوده است. در میان کشورهای عضو سازمان همکاری اقتصادی، آذربایجان با ۲۸ درصد در مقام اول و پس از آن ایران با ۲۶/۴ درصد و قزاقستان با ۲۳/۸ درصد در مقام‌های دوم و سوم قرار دارند. در بین کشورهای عضو کمترین نرخ رشد متوسط تجارت متعلق به کشور ازبکستان با ۹ درصد بوده است.

۴-۵- رابطه مبادله قیمتی

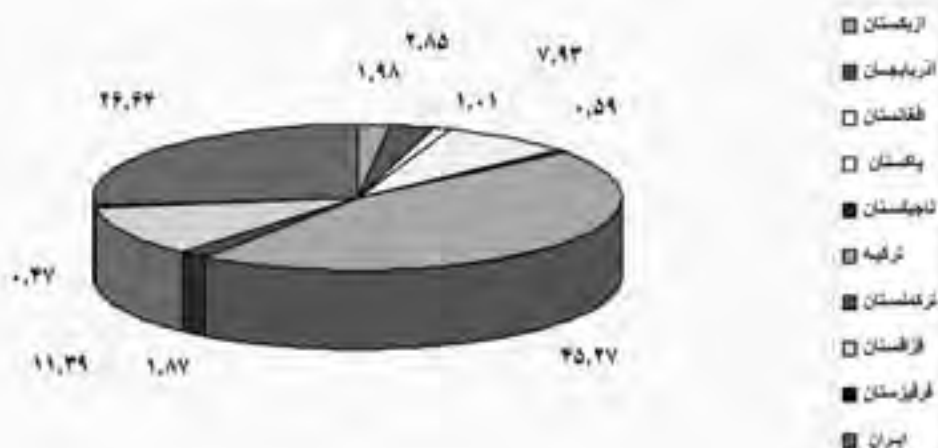
جدول زیر رابطه مبادله قیمتی ایران با کشورهای عضو سازمان همکاری اقتصادی (ECO) را نشان می‌دهد. با توجه به آمار، می‌توان گفت؛ متوسط قیمت صادراتی و وارداتی کشور با کشورهای عضو ECO روند صعودی داشته است.

طی دوره تشکیل سازمان همکاری اقتصادی (ECO)، رابطه مبادله کشور با رشد متوسط سالیانه معادل ۶/۸- درصد مواجه بوده که علت آن رشد منفی متوسط قیمت صادراتی (۶/۴- درصد) نسبت به متوسط قیمت وارداتی (۰/۴ درصد) می‌باشد.

۵- عمده‌ترین بازارهای صادراتی و وارداتی کشورهای عضو

علیرغم سابقه آزادسازی تجاری در بین کشورهای عضو اکو شامل موافقت‌نامه از میر که طی آن ایجاد یک منطقه آزاد تجاری در بین کشورهای عضو از طریق کاهش تدریجی موانع تعرفه‌ای و غیرتعرفه‌ای

سهم کشورهای عضو از تجارت کالا و خدمات در ECO - سال ۲۰۰۵

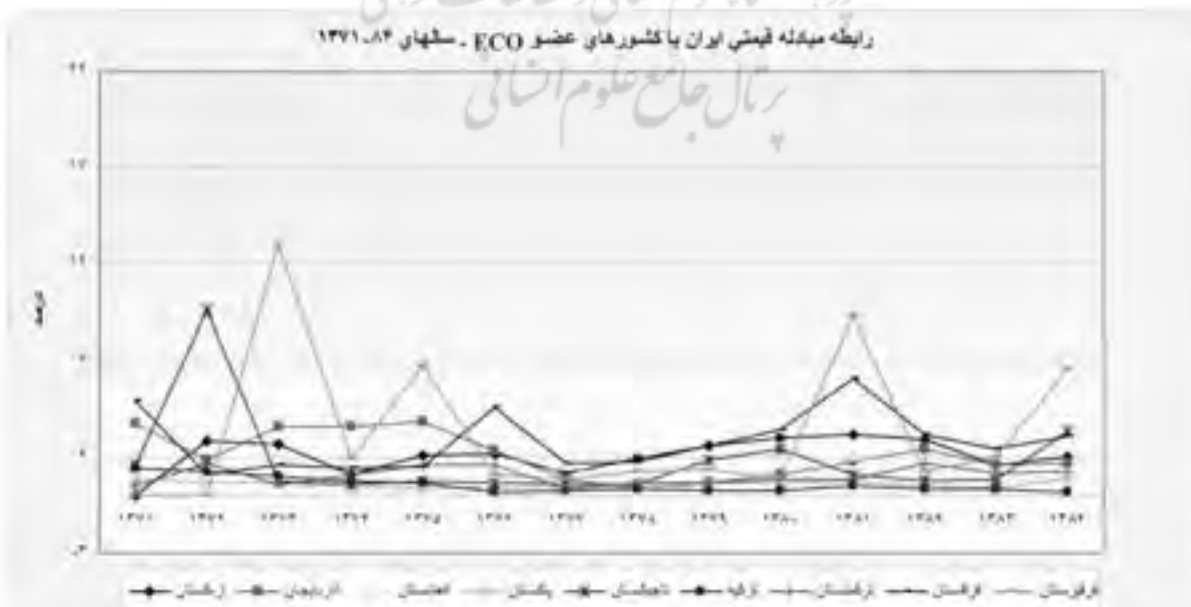

یک دلار کیلوگرم

رابطه مبادله قیمتی ایران با کشورهای عضو ECO - سالهای ۸۴-۱۳۷۱

کشور	۱۳۷۱	۱۳۷۲	۱۳۷۳	۱۳۷۴	۱۳۷۵	۱۳۷۶	۱۳۷۷	۱۳۷۸	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳	۱۳۸۴
ازبکستان	۰	۲.۸	۲.۷	۱.۰	۱.۰	۱.۱	۱.۳	۱.۴	۱.۴	۱.۴	۱.۴	۱.۴	۱.۴	۱.۴
آذربایجان	۳.۷	۱.۸	۳.۴	۳.۴	۳.۴	۳.۴	۳.۴	۳.۴	۳.۴	۳.۴	۳.۴	۳.۴	۳.۴	۳.۴
افغانستان	۰.۹	۲۰.۲	۱.۳	۱.۳	۱.۳	۱.۳	۱.۳	۱.۳	۱.۳	۱.۳	۱.۳	۱.۳	۱.۳	۱.۳
پاکستان	۱.۸	۰.۳	۰.۳	۰.۳	۰.۳	۰.۳	۰.۳	۰.۳	۰.۳	۰.۳	۰.۳	۰.۳	۰.۳	۰.۳
تاجیکستان	۱.۳	۹.۲	۰.۵	۰.۵	۰.۵	۰.۵	۰.۵	۰.۵	۰.۵	۰.۵	۰.۵	۰.۵	۰.۵	۰.۵
ترکیه	۱.۵	۱.۲	۱.۰	۰.۸	۰.۷	۰.۷	۰.۷	۰.۷	۰.۷	۰.۷	۰.۷	۰.۷	۰.۷	۰.۷
ترکمنستان	۰.۵	۱.۴	۱.۳	۱.۳	۱.۳	۱.۳	۱.۳	۱.۳	۱.۳	۱.۳	۱.۳	۱.۳	۱.۳	۱.۳
قزاقستان	۴.۹	۱.۱	۱.۳	۱.۳	۱.۳	۱.۳	۱.۳	۱.۳	۱.۳	۱.۳	۱.۳	۱.۳	۱.۳	۱.۳
قرقیزستان	۰.۰	۰	۱۳.۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
مجموع کشورهای ECO	۱.۹	۱.۸	۲.۳	۱.۹	۱.۹	۱.۹	۱.۹	۱.۹	۱.۹	۱.۹	۱.۹	۱.۹	۱.۹	۱.۹

رابطه مبادله قیمتی ایران با کشورهای عضو ECO - سالهای ۸۴-۱۳۷۱

۶- عمده ترین اقلام صادراتی و وارداتی ایران به / از کشورهای عضو

مبلغ: دلار

عمده ترین اقلام صادراتی و وارداتی به / از ازبکستان توسط ایران- سال ۱۳۸۱

کد تعرفه	عنوان اقلام صادرات	ارزش	سهم	کد تعرفه	عنوان اقلام وارداتی	ارزش	سهم
۸۰۲۵۱۰۰	پسته - تازه یا خشک کرده	۶,۵	۹,۳	۲۴۰۳۱۱۰۰	کاتود و قطعات کاتود از مس تصفیه شده	۵۵,۷	۳۱,۸
۲۹۰۸۹۱۴۰	کاشی یا سرامیک با جاذب آب دریا و توری	۳,۵	۵,۱	۳۱۰۲۱۰۰۰	آورد حتی ضرورت معلول درخت	۲۳,۴	۱۷,۳
۵۸۰۴۱۱۰۰	تورهای عاوساویارچه های توری	۳,۲	۴,۶	۵۲۰۱۰۰۱۰	پنبه یا طول شریفه و بالاتر حلاجی نشده	۲۱,۳	۱۴,۱
۲۳۰۵۳۳۰۰	سوزن و کبسه برای پسته پستی ۳۵-	۳	۴,۳	۵۲۰۳۰۰۱۰	پنبه یا طول نازک پنبه و بالاتر حلاجی شده	۵,۳	۳,۱
۵۷۰۲۹۹۰۰	کف پوش های غیر متصلی باف -	۲,۶	۳,۷	۲۳۰۶۱۰۰۰	کشاده و سایر احوال های حسانه از پنبه باف	۳,۱	۳,۱
۵۴۰۴۱۰۹۰	تکه رشته های زسای مواد نسجی مستطیلک	۲,۱	۳,۰	۷۴۰۸۱۱۰۰	طول از مس تصفیه شده -	۳,۸	۲,۹
۵۵۰۳۴۰۰۰	الیاف مستطیلک غیر پشمی از پنبه و پنبان	۱,۷	۲,۶	۷۹۰۱۹۲۱۰	روی غیرسوزج محصور ۹۹,۹۱ برصده وزنی	۳,۵	۲,۴
۹۰۲۳۰۹۰	چای سیاه انحصار شده اوجزا نظیر شده -	۱,۵	۲,۱	۷۲۹۲۲۰۰۰	سینه های آهنی یا فولادی گرم نورد شده -	۲,۱	۱,۴
۴۰۱۲۹۰۰۰	اشیاء برای بهداشت یا دارو شده -	۱,۵	۲,۱	۲۷۹۰۱۹۹۰	سایر فرآورده های ۱۰۰ درای ۱۶۰ وزنی	۱,۹	۱,۴
۲۹۰۲۱۰۹۰	سایر پنبه و پنبان های شکل ابتدایی -	۱,۵	۲,۱	۳۹۰۱۱۰۴۹	پشم استرین با چگالی کمتر از ۹۱	۱,۷	۱,۳
۲۴۰۸۰۰۰۰	سنگ روی و کلسیم های آن	۱,۴	۲,۰	۳۱۰۲۲۱۰۰	سولفات آمونیوم	۱,۴	۱,۴
۳۵۰۲۹۹۰۰	چسبها و سایر چسبها های آماده	۱,۳	۱,۹	۱۱۰۰۱۰۹۰	گندم سخت و از دانه توسط غیر دولت	۱,۴	۱,۴
۲۹۰۸۹۱۴۰	کاشی یا سرامیک با جاذب آب -	۱,۲	۱,۷	۲۹۱۵۲۹۰۰	اسید استیک	۱,۳	۱,۳
۳۹۲۰۵۹۰۰	صنعه ورق - از سایر پشم های آفرینک -	۱,۲	۱,۷	۵۵۰۳۳۰۰۰	الیاف مستطیلک غیر پشمی از آفرینک	۱	۰,۸
۱۵۰۲۰۰۹۰	چربی های از نوع کتو گوسفندی و -	۱,۲	۱,۵	۷۹۰۱۹۲۹۰	روی غیرسوزج کمتر از ۹۹,۹۱ برصده وزنی	۰,۹	۰,۷
۳۹۲۰۲۰۹۰	صنعه غار ورق غار ورقه های نازک -	۱,۲	۱,۷	۱۰۰۰۱۹۰۹۰	سایر گندم ها و سایر غلات گندم و چاودار	۰,۴	۰,۳
۳۹۲۲۹۱۰۰	تورهای عاوساویارچه های توری و با توری -	۱,۱	۱,۵	۷۲۹۲۲۱۰۰	تورهای باطنج با از آهن یا فولاد گرم نورد شده -	۰,۳	۰,۳
۳۱۰۳۳۳۰۰	از کتان، زانت و زرخش زنده یا خامه اند	۱,۱	۱,۴	۲۹۲۲۱۰۰۰	آفرینک توری	۰,۳	۰,۳
۲۷۱۰۱۹۱۰	روغن موتور	۱,۱	۱,۴	۳۹۰۱۱۰۴۹	پشم استرین گرید توری با چگالی کمتر از ۹۱	۰,۴	۰,۳
۳۵۰۴۱۰۰۰	محصولات از آهن فولاد که مصرف چسب -	۱,۱	۱,۴	۷۲۹۲۱۰۰۰	تورهای باطنج با از آهن یا فولاد -	۰,۳	۰,۳
	مجموع بیست قلم	۳۹	۵۵,۴		مجموع بیست قلم	۱۳۱,۵	۹۸,۷
	سایر	۳۱,۸	۴۴,۴		سایر	۱,۷	۱,۳
	کلی	۷۰,۶	۱۰۰,۰		کلی	۱۳۳,۲	۱۰۰,۰

سازمان گمرکات ایران

همه‌ترین بازارهای صادراتی کشورهای عضو ECO و سهم هر یک - سال ۲۰۰۵

کشور	همه‌ترین شرکای تجاری و سهم هر یک (درصد)
ازبکستان	روسیه ۳۳.۸، چین ۱۱.۹، قزاقستان ۶.۹، ترکیه ۶.۸، اوکراین ۵.۱، بنگلادش ۴.۷، لهستان ۴.۶، تاجیکستان ۴.۱، استرالیا ۳.۴، ژاپن ۳.۳
آذربایجان	ایتالیا ۳۰.۳، فرانسه ۹.۵، روسیه ۶.۶، ترکیه ۶.۳، ترکمنستان ۶.۳، گرجستان ۴.۸، اسرائیل ۴.۵، قبرس ۴.۱، ایران ۳.۸، سنگاپور ۲.۸
افغانستان	آمریکا ۲۵.۷، هند ۲۱.۱، پاکستان ۲۰.۲، فنلاند ۴.۱، ترکیه ۳.۱، بلژیک ۲.۳، امارات ۲.۱، دانمارک ۱.۷، الجزایر ۱.۶، بنگلادش ۱.۳
پاکستان	آمریکا ۲۴.۸، افغانستان ۶.۶، انگلستان ۵.۷، آلمان ۴.۴، هنگ کنگ ۳.۷، ایالات متحده ۳.۶، اسپانیا ۳.۵، هند ۳.۵، فرانسه ۲.۳، بلژیک ۲.۱
تاجیکستان	هند ۴۶.۶، ترکیه ۱۵.۸، روسیه ۹.۱، ازبکستان ۷.۳، لائوس ۴.۹، ایران ۴، سوئد ۳.۴، قزاقستان ۲.۱، ایتالیا ۱.۷، افغانستان ۱.۳
ترکیه	آلمان ۱۶.۸، ایتالیا ۷.۶، آمریکا ۶.۷، فرانسه ۵.۴، اسپانیا ۵.۱، عراق ۴.۷، هند ۳.۵، روسیه ۳.۲، لهستان ۲.۵، امارات ۲.۳
ترکمنستان	اوکراین ۴۲.۹، ایران ۱۴.۸، مجارستان ۵.۳، آذربایجان ۳.۹، ایتالیا ۳.۵، اسفونی ۳.۵، امارات ۲.۸، ترکیه ۲.۶، آمریکا ۲.۳
قزاقستان	روسیه ۱۲.۵، آلمان ۱۲، چین ۱۱.۲، ایتالیا ۹.۹، فرانسه ۸.۶، رومانی ۵.۱، آمریکا ۴.۶، ایران ۳.۹، استرالیا ۲.۵، ژاپن ۱.۳
قره‌یزستان	امارات ۳۵.۶، روسیه ۱۸.۶، چین ۱۳.۵، قزاقستان ۱۳، ازبکستان ۳.۵، تاجیکستان ۲.۶، کانادا ۲.۶، ترکیه ۱.۸، اوکراین ۱.۷، آمریکا ۱.۷
ایران	ژاپن ۱۶.۹، چین ۱۱.۲، ایتالیا ۵.۹، کره جنوبی ۵.۸، ترکیه ۵.۷، هند ۴.۶، فرانسه ۴.۵، اتریش جنوبی ۴.۱، اسپانیا ۳.۱، یونان ۳

منبع: IMF, Direction of trade statistics, yearbook, ۲۰۰۶

همه‌ترین بازارهای وارداتی کشورهای عضو ECO و سهم هر یک - سال ۲۰۰۵

کشور	همه‌ترین شرکای تجاری و سهم هر یک
ازبکستان	روسیه ۳۶.۶، کره جنوبی ۱۵.۳، آلمان ۸.۸، قزاقستان ۵.۷، چین ۵.۵، ترکیه ۴.۷، اوکراین ۴.۷، آمریکا ۳.۳
آذربایجان	روسیه ۱۷، انگلستان ۹.۱، سنگاپور ۹.۱، ترکیه ۶.۵، آلمان ۶.۱، ترکمنستان ۵.۷، ازبکستان ۵.۵، هند ۴.۸، آمریکا ۳.۵، فرانسه ۲.۹
افغانستان	آمریکا ۲۵.۷، هند ۲۱.۱، پاکستان ۲۰.۲، فنلاند ۴.۱، ترکیه ۳.۱، بلژیک ۲.۳، امارات ۲.۱، دانمارک ۱.۷، الجزایر ۱.۶، بنگلادش ۱.۳
پاکستان	چین ۹.۲، ژاپن ۶.۵، آمریکا ۶، اندونزی ۲.۷، قمر جنوبی ۲.۶، تایوان ۲.۱، سنگاپور ۱.۸، روسیه ۱.۵، بلژیک ۱.۲، اوکراین ۱
تاجیکستان	روسیه ۱۹.۳، قزاقستان ۱۱.۷، ازبکستان ۱۱.۵، آذربایجان ۸.۶، چین ۷، اوکراین ۶.۴، رومانی ۴.۶، ترکمنستان ۴، ایتالیا ۳.۹، ایران ۳.۳
ترکیه	آلمان ۱۱.۷، روسیه ۱۱، چین ۵.۹، فرانسه ۵، آمریکا ۴.۶، انگلستان ۴، سوئیس ۳.۵، اسپانیا ۳، ژاپن ۲.۷، بلژیک ۱.۹
ترکمنستان	امارات ۱۲.۷، آذربایجان ۱۱.۸، آمریکا ۹.۶، روسیه ۹.۱، اوکراین ۷.۶، ترکیه ۷.۳، ایران ۶.۶، آلمان ۵.۴، فرانسه ۳.۶، گرجستان ۳.۱
قزاقستان	چین ۲۱.۲، روسیه ۱۱.۵، آلمان ۷، رومانی ۵.۹، ایران ۴.۵، فرانسه ۳.۷، آمریکا ۲.۸، اندونزی ۱.۵، فنلاند ۱.۲، بلاروس ۱
قره‌یزستان	چین ۴۳، روسیه ۱۹.۷، قزاقستان ۱۲.۱، ترکیه ۴.۵، کره ۳.۳، بولگاری ۲.۶، آلمان ۲.۵، ازبکستان ۱.۶، آمریکا ۱.۵، ایتالیا ۱.۶
ایران	امارات ۵.۴، چین ۵.۳، ایتالیا ۷.۱، فرانسه ۶.۳، کره جنوبی ۵.۵، روسیه ۴.۹، ژاپن ۳.۴، هند ۳، سوئد ۲.۷، برزیل ۲.۵

منبع: IMF, Direction of trade statistics, yearbook, ۲۰۰۶

عمده ترین اقلام صادراتی و وارداتی به / از افغانستان توسط ایران- سال ۱۳۸۱

میلیون دلار

کد تعرفه	عنوان اقلام صادراتی	ارزش	سهم	کد تعرفه	عنوان اقلام وارداتی	ارزش	سهم
۵۷۰۲۹۲۰۰	کفد پرش های غیرمعمولی بانک	۳۹۰۳	۷,۳	۱۹۰۷۶۰۰۰	لحم گنجه	۳۰,۶	۳,۵
۳۰۰۳۹۰۱۰	سایر داروهای دارای تولید داخلی مشابه	۱۸,۹	۳,۸	۱۹۰۹۹۰۰۰	سایر داروهای حاوی مواد و قطعه های بی کشت	۱۰,۶	۱,۲
۳۳۰۲۲۰۱۰	پودر یا شایخ نامشروع دستی	۱۷	۳,۴	۱۹۹۹۲۰۱۲	سایر قطعات را به سازی مستعمل	۳,۹	۰,۴
۶۰۲۹۰۹۰	سایر نباتات زنده همچنین ریشه آنها	۱۶,۱	۳,۲	۸۷۱۱۱۰۹۰	موتورسیکلتها یا موتورسیکلت های در دست کارایی	۳,۹	۰,۴
۱۹۰۵۳۱۰۰	سیگاریت های که به آنها مواد شکرین کفد	۱۳	۲,۶	۱۹۰۹۲۱۰۰	لحم پرچینه برای کشت	۳,۹	۰,۴
۱۷۰۴۹۰۱۰	شکرین همچنین شکلات سفید بدون قندانی	۱۱,۹	۲,۴	۱۵۲۳۱۱۰۰	باتریک، تراکتور، صوملی	۱,۴	۰,۰۱
۵۷۱۱۲۰۱۰	موتورسیکلت از نوع موتورخانه	۱۱,۱	۲,۲	۵۲۰۲۱۰۰۰	پارچه های تاروپردهانه از نخ بسیار نرم با طولی	۱,۳	۰,۰۱
۹۷۱۲۲۰۰۰	لوزنت	۹,۱	۱,۸	۱۹۰۲۹۹۰۰	سایر داروهای و مواد های روغن صحر خرد شده	۱,۱	۰,۰۱
۳۹۲۰۵۹۰۰	صنعه، روزی، از سایر پلیمرهای آکریلیک	۸,۲	۱,۶	۹۲۰۳۹۰۰۰	صنواک طلا	۱,۸	۰,۰۲
۴۱۰۴۹۰۱۰	پراهن، بلور، شیشه، زجاجه یا شیشه، کتشاف	۸,۱	۱,۶	۱۵۲۴۲۰۹۰	سایر محصولات صفا برای رسانایی حمل و نقل	۰,۸	۰,۰۱
۵۷۰۱۱۰۰۰	قروش و سایر کفد پرش های نسجی از پشم یا	۷,۶	۱,۵	۳۹۹۲۰۰۹۰	سایر مصنوعات از مواد پلاستیکی	۰,۴	۰,۰۰۴
۲۵۲۳۲۹۱۰	سایر سیمان پورتلند یا استانی سفید	۷,۶	۱,۵	۸۲۴۹۲۰۱۲	قواعد و ضوابطات باثرب های	۰,۴	۰,۰۰۴
۵۷۰۲۹۰۰۰	کفد پرش های غیرمعمولی بانک	۷,۶	۱,۵	۷۳۲۹۰۹۰	سایر مصنوعات دیگر از آهن یا فولاد	۰,۴	۰,۰۰۴
۵۷۱۱۲۰۹۰	سایر موتورسیکلتها یا موتورسیکلت های در دست کارایی	۶,۹	۱,۴	۸۲۳۸۹۰۹۰	سایر اجزا و قطعات برای دستگاههای	۰,۴	۰,۰۰۴
۷۰۱۹۰۰۰	سایر صلب زمینها تازه یا سرده کرده	۶	۱,۲	۵۷۰۵۹۰۹۰	سایر وسایل شکرین بیوتوری یا صنایع خاص	۰,۳	۰,۰۰۳
۴۱۰۲۹۰۱۰	رپ دولتی، مواد تازه یا پیرا کد کتشاف	۶	۱,۲	۵۳۰۹۰۰۰۰	بهرت منبع، آهنرا (برای تولید) از آهن	۰,۳	۰,۰۰۳
۳۰۶۰۱۹۰	لحم مرغ پرده گان یا پوست تازه و پجز پودشون	۵,۸	۱,۲	۱۳۲۹۰۹۰	سایر نباتات زنده یا آنها	۰,۳	۰,۰۰۳
۶۰۰۴۹۰۱۰	رپ، گوجه فرنگی	۴,۶	۱,۰	۵۰۰۱۰۰۰۰	بند گرم ابریشم مناسب برای بافتن	۰,۳	۰,۰۰۳
۳۰۰۴۲۰۱۹	سایر داروهای بصورت سرده فروشی	۴,۳	۰,۹	۸۵۲۹۱۰۹۰	مستکهای آلکرم کنز و سایر کتن توام	۰,۳	۰,۰۰۳
۳۳۰۱۱۱۵۰	سایون و شکرین	۳,۹	۰,۸	۸۷۰۳۹۱۰۰	وسایل قطعه یا موتورسیکلت در دست کارایی	۰,۲	۰,۰۰۲
	مجموع بیست قلم	۲۹۳,۸	۴۳,۰		مجموع بیست قلم	۹۹,۵	۹,۶۲
	سایر	۱۸۴,۲	۲۷,۰		سایر	۳,۵	۰,۰۰۴
	کتن	۴۹۷	۱۱۰,۰		کتن	۹۰,۰	۹,۳

ناخذ: گمرک خ ایران

کد تعرفه	عنوان اقلام صادراتی	ارزش	سهم	کد تعرفه	عنوان اقلام وارداتی	ارزش	سهم
۳۱۱۰۹۰۰۰	پوش من بله اسکن، بوتور، چکمه و صندل کشیافت	۹۰۰۹	۰٫۳	۲۷۱۰۱۱۱۰	بازین	۷۱۰۹	۰٫۲
۵۰۳۰۰۰۰	روده، پادکاف و شکمبه حیوانات غیر از ماهی تازه	۱۹۰۳	۰٫۶	۲۷۱۰۱۹۰	سایر روغنهای حیوانی و روغن ماهی	۲۶۰۲	۰٫۸
۳۲۰۲۴۰۰۰	پوش من، بوتور، بوتور تصدیه، زاننه یا دخترا نه	۱۲۰۹	۰٫۴	۲۲۰۲۲۱۰۰	پودریل یا سطح با آهن یا فولاد گرم نورد شده	۱۹۰۲	۰٫۶
۳۳۰۲۹۰۰۰	کفش، کفش، کفش پارا اسکی و کفشهای کانیو یا پلاستیک	۱۰۰۳	۰٫۳	۷۲۱۲۳۱۰۰	پودریل یا سطح با آهن یا فولاد گرم نورد شده	۹۰۸	۰٫۳
۷۰۲۹۰۰۰	سایر حبس، زینها، تازو یا سره کرده	۸۰۹	۰٫۲	۳۳۰۷۲۰۰۰	چوب آرد شده یا آغوشا ری گرفته شده	۹۰۲	۰٫۳
۳۹۲۴۰۹۹	سایر مصنوعات از مواد پلاستیکی غیر مذکوب	۸	۰٫۰۰۲	۲۲۰۲۱۰۰۰	سختس از آهن و فولاد غیر مسروخ	۲۰۲	۰٫۰۰۷
۳۱۰۲۱۲۰۰	چرم و پوست لامل آماده بعد از باقی	۷۰۶	۰٫۲	۲۲۱۲۲۰۰۰	پودریل یا سطح با آهن یا فولاد گرم نورد شده	۳۰۲	۰٫۰۱
۷۰۰۲۹۰۹۰	ورق شیشه‌ای یا صفحاتهای بیشتر از ۶۵ سانتیمتر	۶	۰٫۰۰۲	۷۲۰۱۱۰۰۰	آلومینیوم بصورت کاتر شده، غیر مسروخ	۲۰۲	۰٫۰۰۷
۳۲۱۰۴۰۰۰	لباس دوخته از پشم یا پشمی	۲۰۲	۰٫۰۰۷	۳۲۰۹۲۰۰۰	پوش آرد شده یا آغوشا ری گرفته شده	۲۰۲	۰٫۰۰۷
۳۷۰۲۹۰۰۰	وسایط نقلیه موتور دار برای حمل و نقل ۱۰ نفر یا بیشتر	۲۰۲	۰٫۰۰۷	۲۳۰۲۳۰۰۰	سوس، قطعات و سایر اجزاء کسب	۲۰۲	۰٫۰۰۷
۳۷۰۲۹۲۰۰	کفش پوشش های غیر متصلی باف	۲۰۲	۰٫۰۰۷	۳۳۰۱۲۰۰۰	آبازهای آلومینیوم، کاتر شده	۲۰۲	۰٫۰۰۷
۳۹۰۲۹۰۹۰	کاشیو چهار گوش و طرح برای فرش یا دو کتیر کرمان	۲۰۲	۰٫۰۰۷	۷۰۱۹۳۲۰۰	ورق نازک ساخته (Voiles) یا زاننه شیشه	۲۰۲	۰٫۰۰۷
۳۹۰۲۲۲۱۰۰	سایر کسب، کسبه کوچک از پلی اتیلن	۲۰۲	۰٫۰۰۷	۳۲۰۱۱۰۳۹	پوش آغوشا ری گرفته نورد شده یا کاتر شده	۲۰۲	۰٫۰۰۷
۳۹۱۲۴۹۰۰	قوله و کفشهای عالی سخت و شکننده	۲۰۲	۰٫۰۰۷	۲۳۰۲۱۰۰۰	کتابچه و سایر اشیاء عالی، ساخته شده از پشم یا پشمی	۲۰۲	۰٫۰۰۷
۳۷۰۲۹۰۰۰	کفش پوشش های از سده، درجای دیگر گفته شده	۲۰۲	۰٫۰۰۷	۳۲۰۲۱۰۰۰	محصولات تهیه شده از آهن یا فولاد	۲۰۲	۰٫۰۰۷
۳۳۰۳۳۰۰۰	سوزن و کسبه برای بسته بندی کاغذ از تور پلی اتیلن	۲۰۲	۰٫۰۰۷	۳۳۰۲۱۰۰۰	سایر محصولات از آهن یا فولاد غیر مسروخ	۲۰۲	۰٫۰۰۷
۳۹۰۲۲۲۰۰۰	تورهای ساخته شده از پلی اتیلن	۲۰۲	۰٫۰۰۷	۳۳۰۲۱۰۰۰	سایر محصولات از آهن یا فولاد غیر مسروخ	۲۰۲	۰٫۰۰۷
۳۲۱۲۳۹۰۰	لباس عالی بردا نه یا پسرانه از سایر مواد نسجی	۲۰۲	۰٫۰۰۷	۳۳۰۲۱۰۰۰	سایر محصولات از آهن یا فولاد غیر مسروخ	۲۰۲	۰٫۰۰۷
۳۳۰۲۱۱۹۰	سایر کفش ورزشی و کفشهای نسجی	۲۰۲	۰٫۰۰۷	۳۳۰۲۱۰۰۰	سایر محصولات از آهن یا فولاد غیر مسروخ	۲۰۲	۰٫۰۰۷
۵۰۳۰۰۰۰	غذا یا غذای	۳۰۲	۰٫۰۱	۳۳۰۲۱۰۰۰	ساخته شده بصورت مسروخ	۳۰۲	۰٫۰۱
	مجموع بیست قلم	۱۲۲٫۳	۴٫۱		مجموع بیست قلم	۱۲۲٫۳	۴٫۱
	سایر	۱۲۲٫۸	۴٫۱		سایر	۱۲۲٫۸	۴٫۱
	کلی	۲۴۵٫۱	۸٫۲		کلی	۲۴۵٫۱	۸٫۲

ساخته شده بصورت مسروخ

کد تعرفه	عنوان اقلام صادراتی	ارزش	سهم	کد تعرفه	عنوان اقلام وارداتی	ارزش	سهم
۱۷۰۲۹۰۰۰	شیرینی (همچنین شکلات سفید) بدون لاکتوز	۱۰۰۳	۹۰۲	۳۱۰۲۱۰۰۰	اوردن حتی بصورت مخلوط در آب	۲۰۹	۳۹۰۲
۳۲۰۸۹۰۹۰	ساورنگها و زردی ها بر اساس پلیمرهای متینیک	۹۰۸	۲۰۹	۲۲۰۲۰۰۰۰	فراغده و ضایعات آلومینیوم	۰۰۲	۱۱۰۹
۳۰۷۰۰۹۰	نقد مخرج پرندگان با پوست، تازه و ...	۲۰۵	۲۰۱	۲۲۰۲۰۰۰۰	فراغده و ضایعات سیم	۰۰۲	۱۱۰۹
۲۸۱۸۲۰۰۰	اکسید آلومینوم، غیر از کوروندوم مصنوعی	۳۰۸	۲۰۵	۲۲۰۵۱۲۰۰	نوع ۱ زینه یک لایه شده از پلاستیک یا پنبه	۰۰۲	۹۰۵
۳۵۰۲۹۹۰۰	چسبها و سایر چسباننده های آماده	۳۰۵	۳۰۲	۲۰۰۱۰۰۰۰۰	بسته گرم آب چشم مناسب برای باز کردن	۰۰۲	۳۰۲
۲۷۰۲۹۹۰۰	کف پوش های غیر مخملی بافت	۳۰۵	۳۰۲	۲۲۲۷۱۰۰۰	ماشین های فلزی گریز تریپس...	۰۰۲	۱۰۷
۳۰۱۲۹۰۰۰	اشیاء برای بهداشت یا در روغخانه از کتان چرم	۳۰۲	۳۰۱	۲۲۰۵۱۲۰۰	نوع ۱ زینه یک لایه شده از پلاستیک یا پنبه	۰۰۲	۱۰۷
۱۷۰۲۹۰۰۰	آدامس	۳۰۲	۳۰۱	۲۲۲۵۱۹۰۰	ماشین های تراش فلزی برای بریدن فلز	۰۰۲	۱۰۹
۹۰۰۲۳۰۹۰	جای سبک (نخوردنده) پرزونا نخوردنده	۳۰۲	۳۰۹	۲۲۲۲۱۰۰۰	ماشین های انگری یا سنگه کاری فلزی	۰۰۲	۱۰۹
۲۵۰۲۹۰۰۰	توربانده جارو ماتیو پارچه های توری	۳۰۱	۳۰۵	۲۲۲۲۹۹۰۰	پرس های چرم و لایک برای گلبرگ	۰۰۲	۱۰۲
۳۲۰۱۱۱۳۰	صافون در جهت فلزی	۳۰۱	۳۰۸	۲۲۲۲۱۰۰۰	جرثقیل های سنگین برای روی تکه گانه ثابت	۰۰۲	۱۰۳
۱۹۰۵۲۱۰۰	سنگ مرمر های که به آنها مرمر شرون گفته	۲۰۹	۲۰۹	۲۲۰۲۲۰۰۰	کشای مسو برای ماشینهای بخار	۰۰۲	۱۰۳
۱۵۰۷۹۰۰۰	روغن سویا (استثناء خام و اجزا و آن	۲۰۵	۲۰۵	۲۲۲۲۹۰۰۰	ماشین های کوبنده از نوع زانوئی	۰۰۲	۱۰۳
۱۹۰۲۹۹۰۰	خبرهای غذا یا چغندر پخته	۲۰۵	۲۰۲	۲۲۲۵۲۲۰۰	ماشین های نورد مسو فلزات	۰۰۲	۱۰۳
۳۹۲۰۵۹۰۰	صنفا، ورق... از سایر پلیمرهای اکریلیک	۱۰۹	۱۰۲	۱۲۰۲۲۰۰۰	بندام زمینی (از آتشبار پوست گفته)	۰۰۲	۱۰۳
۳۰۰۳۳۹۰۰	زانتان و زانتان و زانتان، مواد که با آنها به	۹۰۷	۳۰۲	۲۲۰۱۱۰۰۰	التراسونیک بصورت کار نشده غیر مسو	۰۰۲	۱۰۹
۳۲۱۲۵۰۰۰	ورق و نوارهای متینیک شده، موصوفه از انواع ز آهن	۲۰۵	۲۰۲	۲۲۰۲۹۹۰۰	فرا آم و اتصالات فولد گنسی از آهن	۰۰۲	۱۰۹
۳۲۰۲۹۹۰۰	کفش، که در جای دیگر گفته نشده	۲۰۲	۲۰۲	۲۲۲۲۲۹۰۰	ماشین های لیس کردن از جمله پرس طلا	۰۰۲	۱۰۹
۱۸۰۲۹۰۰۰	شکلات، غیر حجازی لاکتوز به صورت غیر از زبوت	۲۰۵	۲۰۲	۲۲۰۵۱۲۰۰	نوع ۱ زینه یک لایه شده از پلاستیک یا پنبه	۰۰۲	۱۰۷
۱۵۱۲۹۰۰۰	روغن دانه آفتابگردان (استثنای خام)	۲۰۲	۲۰۲	۲۲۲۵۱۹۰۰	ماشین های تراش فلزی برای بریدن فلز	۰۰۲	۱۰۷
	مجموع بیست رقم	۳۵۹	۳۰۰		مجموع بیست رقم	۱۰۷	۳۰۰
	سایر	۳۳۰	۳۹۰		سایر	۳۰۲	۳۰۲
	کل	۱۰۰۰	۱۰۰۰		کل	۳۰۲	۱۰۰۰

عصده ترین اقلام صادراتی و وارداتی به / از پاکستان توسط ایران- سال ۱۳۸۴

میلون دلار

کد تعرفه	عنوان اقلام صادراتی	ارزش	سهم	کد تعرفه	عنوان اقلام وارداتی	ارزش	سهم
۲۹۰۲۴۳۰۰	پارا (پ) تکیلن (p-xylene)	۲۲,۱	۱۱,۲	۱۰۰۲۳۰۹۰	برنج تنه و نا کامل سفید شده حتی صقل -	۸۵,۳	۲۱,۲
۵۰۲۵۰۰۰	پست - ناز - یا خشک کرده	۱۲,۶	۶,۲	۵۵۰۳۳۰۰۰	الیاف متینیک غیربکسره -	۱۴,۸	۱۱,۲
۲۴۰۲۲۸۰۰	قرصه و سابعات از فولاد سبوزج	۱۵,۶	۷,۳	۱۰۰۲۳۰۱۰	برنج نیمه سفید شده یا برنج کامل سفید شده	۸,۷	۲,۳
۲۲۱۲۲۰۰۰	سپه های آهن یا فولادی، گرم نورد شده -	۱۲,۶	۵,۰	۵۳۰۱۰۰۰۰	پارچه تاروپرمیال (زکتف یا سایر) لایف نسجز	۷,۵	۵,۱
۲۵۲۲۰۰۰۰	معرفه های آزمایشگاهی یا تشخیصی طرفین	۱۳,۹	۶,۵	۲۸۱۱۵۹۰۰	سایر کافورسقا اندوه آفته یا پوشنده -	۶,۵	۳,۰
۲۱۲۴۰۰۰	نظره رسمی خلاصه کرده - خشک کرده	۱۴,۵	۶,۷	۲۱۲۴۰۰۰	سرجبات غلافکار خلاصه کرده - خشک کرده	۳,۸	۳,۰
۲۲۰۸۲۵۰۰	آهن یا فولاد تخت یا گرم نورد شده -	۱۲,۱	۶,۱	۵۰۲۲۰۰۰	تارگی کفالتین - ویتکینگ - مرکبات غیره -	۱,۹	۱,۴
۲۱۰۵۱۰۰۰	پوست حیوانی شده یا ناز - حیوانی شده	۱۲	۶,۱	۲۸۱۱۶۰۰۰	کافورسقا اندوه آفته یا پوشنده شده	۱,۳	۱,۳
۲۲۱۳۰۰۰۰	قرصت	۱۱,۵	۵,۹	۲۲۱۳۲۰۰	اسیدسولفیک و املاح آن	۱,۹	۱,۹
۲۲۰۶۱۰۰۰	شش از آهن و فولاد غیرسبوزج -	۵,۳	۲,۵	۵۰۲۳۰۰۰	وسایط تقیه آب سیاهی کشتیهای کارخانه ای	۰,۹	۰,۷
۲۹۰۰۱۹۰۰	زوفن موچون	۲,۵	۱,۲	۲۱۲۴۰۰۰	نظره رسمی خلاصه کرده - خشک کرده	۰,۸	۰,۴
۵۰۰۲۴۲۰۰	گد - پور های غیرمعمول بانک -	۲,۱	۱,۰	۲۰۰۳۰۰۹۰	سایر کک حاوی سبک یا سنگ	۰,۸	۰,۴
۲۵۰۱۱۰۰۰	سنگ آهن بهم فشرده شده و کستوره	۵,۵	۲,۷	۵۰۰۲۴۲۰۰	پارچه های موسوم به "سپه"	۰,۷	۰,۳
۵۰۲۱۰۴۰	خرامطاسی	۵	۲,۴	۲۵۰۳۰۰۰۰	زاین هارمشتقات آلهامریسمو خامی -	۰,۳	۰,۳
۵۰۲۱۰۵۰	سایر هرمطاسی - هرمطاسی در جای دیگر	۲,۲	۱,۰	۱۵۰۲۴۰۰۰	نظره کتف	۰,۳	۰,۳
۹۹۰۰۰۰۰۰	روی - هرمطاسی یا نظره یا نظره	۹۹,۹۹	۴۸,۶	۱۰۰۲۳۰۱۰	نظره بزرگ یا رده ای توسط هرمطاسی	۰,۳	۰,۳
۹۹۰۰۱۹۴۰	گرمس	۲,۱	۱,۰	۱۰۰۲۳۰۹۰	سایر گازها جز کولسوزی و مواد بزرگ محقق	۰,۳	۰,۳
۹۹۰۹۹۹۰۰	سایر اقلام غیرمعمول این کتف	۲,۱	۱,۰	۱۰۰۲۳۰۱۰	سایر سنگهای برقی تشخیصی -	۰,۳	۰,۳
۵۰۲۲۰۲۰	نظره بزرگ یا رده ای (تقریباً خشک کرده)	۴	۱,۹	۵۵۰۹۵۳۰۰	نظره بزرگ یا رده ای (تقریباً لایف غیربکسره -	۰,۳	۰,۳
۲۹۰۱۱۰۱۹	پلی اتیلن با چگالی کمتر از ۹۵۰	۳,۴	۱,۶	۲۰۰۹۱۱۰۰	آب برقی نظره بزرگ یا رده ای - نظره شده	۰,۳	۰,۳
	مجموع بیست قلم	۲۰۰,۹	۹۹,۹		مجموع بیست قلم	۱۳۴	۹۹,۶
	سایر	۵۵,۵	۲۰,۱		سایر	۳,۶	۳,۶
	کلی	۲۵۶,۷	۱۰۰,۰		کلی	۱۳۸,۴	۱۰۰,۰

مجله علمی و تحقیقاتی

کد تعرفه	میزان اقلام صادراتی	ارزش	سهم	کد تعرفه	میزان اقلام وارداتی	ارزش	سهم
۸۰۰۲۵۱۰۰	پسته، تازه یا خشک کرده	۱۷۰۵	۸۰۵	۷۴۰۲۱۰۰۰	گشس از آهن و فولاد غیرمصرف	۷۰۰۸	۰۰۶
۲۱۰۲۵۱۰۱۰	پوست میوه‌های شده یا تازه میوه‌های شده	۱۵۰۲	۷۰۳	۲۴۰۲۲۰۰۰	سیگار حاوی نوتون	۴۳۰۵	۰۰۱
۳۹۰۲۱۰۹۰	سایر پشم پروین خام به شکل ابتدایی	۱۰۰۲	۵۰۲	۲۷۱۰۱۱۰۰	باربن	۳۷۰۱	۰۰۳
۲۶۰۱۱۱۰۰۰	سنگ آهن هم نشوده شده و کلسینه، عاری از	۸۰۲	۴۰۱	۹۵۵۷۰۱۲۰	قطعات منگنه واری تولید تراکتور	۳۰۰۲	۰۰۳
۲۹۰۱۲۰۲۹	پشم آلین گزیده لیمو به صورت غیربافت	۷۰۵	۳۰۷	۸۶۰۲۲۳۰۰	وسایط نقلیه حمل و نقل کالای نامرئوسبستی	۲۴۰۳	۰۰۳
۴۳۰۲۲۳۰۰	چوبال و کسه برای بسته بندی کالای	۴۰۵	۲۰۲	۲۴۰۳۱۰۰۰	نوتون و نیکوتین برای سیگار یا پیچیدن سیگار	۲۸۰۷	۰۰۳
۳۵۱۷۰۰۱۰	اکلیل بدون خطی (lab)	۵۰۵	۲۰۲	۲۴۰۱۲۹۰۰	نخله غیربافت مخصوص پیش از گرم	۲۴۰۲	۰۰۳
۳۴۰۳۹۹۰۰	سایر جنوعهای خام یا چهار تراش	۵۰۳	۲۰۱	۷۲۰۵۱۲۰۰	لوله از آهن یا فولاد، جوش داده	۲۰۰۲	۰۰۲
۳۹۰۱۱۰۳۹	پشم آنتیل گزیده لیمو یا چنگالی کسرا (۹۱)	۵۰۲	۲۰۱	۳۸۱۱۲۰۰۰	کامپوزیت از کوبه اشکته یا پوشاننده شده یا نیم	۱۳۰۲	۰۰۵
۳۹۰۱۱۰۱۹	پشم آنتیل یا چنگالی کسرا از ۱۹۱	۵۰۲	۲۰۱	۳۸۱۱۲۹۰۰	سایر کاهلر و سوراخ کوبه اشکته یا پوشاننده یا	۱۲۰۵	۰۰۲
۵۱۰۵۰۰۰	گبوی ۱۰۰	۵۰۱	۲۰۰	۸۶۰۲۲۳۰۰	وسایط نقلیه حمل و نقل کالای نامرئوسبستی	۱۶	۰۰۲
۳۹۰۷۴۰۱۰	پشم آنتیل و فولاد گزیده شمشیر	۴۰۲	۲۰۱	۲۴۰۳۰۰۹۰	کاشیک اسامه ساخته‌های پیش ساخته	۱۱۰۵	۰۰۲
۵۰۳۹۰۳۰	خرما میوه‌های	۳۰۹	۱۰۳	۳۵۰۳۳۰۰۰	الیاف ششک غیربافت از اکرلیک	۱۱۰۲	۰۰۳
۳۹۰۹۲۰۹۰	سایر روغنهای مایع شمشیر یا پودر کلسیم	۳۰۲	۱۰۱	۲۴۰۱۳۹۹۰	آبرشته غیربافت مخصوص بین ۰.۵-۰.۸ گرم	۱۱	۰۰۲
۳۱۰۲۲۲۰۰	چرم و پوست حیوانات از بزرگ و فله	۳۰۲	۱۰۱	۸۵۰۷۹۰۰۰	اجزاء و قطعات آلیاژهای برای	۱۰۰۲	۰۰۲
۵۰۳۹۰۹۰	سایر روغنهای غیرشمشیر، در چاقی شمشیر	۲۰۳	۱۰۱	۷۰۳۳۵۰۰۰	سایر شمشیرهای ششک	۳۰۳	۰۰۲
۲۶۰۲۳۱۰۰	پشم تکسوره از تاپولون یا سایر پشم آلیاژ	۲۰۲	۱۰۱	۵۰۳۰۰۰۰۰	چرم و چرمین مورد سوزن تاراز یا خشک کرده	۵۰۵	۰۰۱
۲۷۰۲۱۰۱۰	لرزش و سایر کف پودر های نسجی	۲۰۹	۱۰۳	۳۵۰۲۲۰۰۰	الیاف ششک غیربافت از اکرلیک	۵۰۷	۰۰۱
۳۱۰۲۲۲۰۰	پوست خام حیوان از ۱۰۱۶ جنس گوسفندی	۲۰۵	۱۰۳	۳۵۰۱۲۰۰۰	اسه الیاف از رشته های ششک از اکرلیک	۸۰۶	۰۰۲
۲۷۰۱۲۲۰۰	زغال سنگ آنتیل، هم نشوده شده	۲۰۳	۱۰۳	۳۵۰۹۲۲۰۰	پشم چندان آلیاژ، یاخته لوله الیاف غیربافت	۳۰۲	۰۰۲
	مجموع بیست لقم	۱۰۲۱	۵۲۰۱		مجموع بیست لقم	۴۷۰۲	۰۰۲
	سایر	۸۳۷	۴۰۸		سایر	۴۵۷۰	۰۰۵
	کلی	۲۰۲۶	۱۰۰۰		کلی	۸۴۷۰۳	۰۰۰

محقق: محمد سجادی

عده ترین اقلام صادراتی و وارداتی به از قزاقستان توسط ایران - سال ۱۳۸۴

میلیون دلار

کد تعرفه	عنوان اقلام صادراتی	ارزش	سهم	کد تعرفه	عنوان اقلام وارداتی	ارزش	سهم
۴۱۰۳۱۰۰۰	پراخین پله اسکلی، پر نور، چینه و هسانت، کتشاف	۲۰۰	۰.۵	۷۲۰۴۱۰۰۰	نشتن از آهن و فولاد، غیر مسروچ	۲۲.۲	۱۴.۹
۸۰۲۵۰۰۰	پسته، تاز، یا خشک کرده	۲۰۰	۰.۵	۷۲۰۹۱۷۰۰۰	آهن یا فولاد تخت یا مسطح، پوشیده، بشکل ظروبی	۳.۹	۱۲.۱
۴۱۱۲۱۲۰۰	گرمکن ورزشی بصورت دست، کتشاف	۲۰۰	۰.۵	۷۲۱۰۲۹۰۰۰	آهن یا فولاد تخت یا مسطح، نورد شده	۲۴.۵	۱۵.۷
۳۹۲۲۹۰۰۰	لوازم خانه داری و بازرگانی	۲۰۰	۰.۵	۷۲۱۰۱۹۰۰۰	آهن یا فولاد تخت یا مسطح، نورد شده، با پهنای	۲۳.۵	۱۴.۳
۱۵۱۲۲۰۹۰	چوب، چای و روغن های نباتی و اجزا آنها	۲۰۰	۰.۵	۷۲۰۵۳۹۰۰۰	آهن یا فولاد تخت یا مسطح، نورد شده، بشکل ظروبی	۲۲.۸	۱۴.۹
۳۲۰۸۹۰۹۰	سایر رنگها و روپها بر اساس پلیمرهای سنتتیک	۲۰۰	۰.۵	۱۰۰۳۰۰۹۰	سرو وارداتی توسط غیر دولت	۱۳.۱	۸.۱
۳۸۱۲۹۹۹۰	سایر اسبها ساخته از سنگ یا از سایر مواد معدنی	۲۰۰	۰.۵	۷۲۰۹۲۵۰۰۰	آهن یا فولاد تخت یا مسطح، نورد شده	۱۰.۴	۳.۱
۱۵۱۲۱۹۰۰	روغن دانه آفتابگردان، ایستای خام	۱۷	۰.۵	۷۲۰۵۴۰۰۰۰	آهن یا فولاد تخت یا مسطح، نورد شده	۱۰.۲	۳.۰
۸۰۸۱۰۰۰	سبب، تاز	۱۵	۰.۵	۷۲۰۳۹۹۰۰۰	لوازم و وسایع از فولاد مسروچ	۹.۲	۳.۲
۵۷۰۱۱۰۰۰	قرص و سایر کتف پولی های نسجی	۱۵	۰.۵	۳۳۰۲۱۰۰۰	کتفچه و سایر اجزاء های هسانت (پسته یا نه)	۵.۲	۳.۲
۵۸۰۳۱۰۰۰	نورک های سایر پارچه های نوری	۱۵	۰.۵	۷۲۰۹۱۵۰۰۰	آهن یا فولاد تخت یا مسطح، نورد شده، بشکل ظروبی	۵.۱	۳.۲
۹۴۰۵۲۰۰۰	لوازم و وسایل ورزشی	۱۴	۰.۵	۳۲۰۹۱۴۰۰۰	آهن یا فولاد تخت یا مسطح، نورد شده، بشکل ظروبی	۴.۹	۲.۷
۱۵۰۲۹۰۰۰	روغن سویا (باستفاده خام) و اجزا آن	۱۳	۰.۵	۳۲۱۰۲۹۰۰۰	آهن یا فولاد نورد شده، با پهنای حداقل ۷۰۰ میلی متر	۴.۲	۲.۴
۳۵۰۳۲۰۰۰	محصولات از مرفیل که مصرف چسب	۱۳	۰.۵	۷۲۰۸۵۲۹۰۰	آهن یا فولاد تخت یا مسطح، نورد شده	۵.۳	۲.۱
۴۱۰۹۲۰۰۰	نشرت و زین پوش چسبان و هسانت، کتشاف	۱۲	۰.۵	۷۲۰۸۵۱۹۰۰	سایر آهن یا فولاد غیر مسروچ تخت یا مسطح گرم نورد شده	۴.۵	۱.۸
۸۰۲۱۰۹۰	سایر حرماهای غیر مسکوک در جای دیگر	۱۲	۰.۵	۷۲۰۹۲۲۰۰۰	آهن یا فولاد تخت یا مسطح، نورد شده	۳.۹	۱.۴
۳۵۰۳۹۰۰۰	چسبها و سایر چسبها، های آماده	۱۲	۰.۵	۷۲۰۵۹۰۰۰۰	آهن یا فولاد تخت یا مسطح، نورد شده	۴.۳	۱.۹
۷۳۰۸۹۰۰۰	اسکلت و قطعات اسکلت	۱۲	۰.۵	۳۹۰۲۱۰۹۰	سایر آهن یا فولاد غیر مسروچ تخت یا مسطح، نورد شده	۱.۵	۰.۷
۸۵۱۲۲۹۰۰	دستگاههای برقی گرم کردن فضای اماکن	۱۲	۰.۵	۷۲۰۹۹۰۰۰۰	آهن یا فولاد غیر مسروچ تخت یا مسطح، نورد شده	۱.۴	۰.۴
۵۳۲۲۱۰۰۰	باشتن های بوجه کشی و بوجه بروری	۱۲	۰.۵	۷۲۰۱۱۰۰۰۰	الومینوم بصورت کاتر شده، غیر مسروچ	۱.۵	۰.۴
	مجموع بیست لقم	۲۲.۳	۲۲.۳		مجموع بیست لقم	۲۲.۲	۲۲.۲
	سایر	۹۰.۵	۳۲.۱		سایر	۱۴.۱	۸.۹
	کلی	۵۴.۸	۱۰۰.۰		کلی	۲۵۵.۲	۱۰۰.۰

ساخته گسترده ج. ایران

5. Knowledge Economy Index (KEI)

۶. در این بررسی کشور افغانستان به علت فقدان اطلاعات مدنظر قرار نگرفته است.
۷. در این بررسی کشور افغانستان به علت فقدان اطلاعات مدنظر قرار نگرفته است.
۸. در این بررسی کشور افغانستان به علت فقدان اطلاعات مدنظر قرار نگرفته است.

نهادهای پشتیبانی از تجارت خارجی در کشورهای عضو به ویژه اعضای تازه وارد به اکو، فعالیت بوردی کالاها در برخی کشورهای عضو و اثرات منفی آن بر مبادلات تجاری، توقیف غیرقانونی کالاها، وضع و اخذ عوارض و مالیات های متعدد، اعمال مقررات بهداشتی و استانداردهای ویژه در برخی کشورهای عضو، مبادله غیرقانونی کالاها در برخی مرزها میان اعضا، فقدان نظام حمل و نقل کارا و مؤثر میان اعضا را می توان به عنوان موانع گسترش مناسبات تجاری در میان کشورهای عضو دانست. برای گسترش مناسبات اقتصادی و بازرگانی میان اعضای اکو، ایجاد ثبات در قوانین و مقررات تجاری کشورهای عضو، انتشار سریع و کامل اطلاعات تجاری، اعلام تدابیر و مقررات حمایتی هر کشور عضو به دبیرخانه جهت اطلاع رسانی به سایر کشورهای عضو، تعیین سقف حداقل حجم تجارت درون منطقه ای در دوره های یکساله، توسعه همکاری های اقتصادی از طریق سرمایه گذاری مشترک در پروژه های صنعتی و کشاورزی با استفاده از معافیت های مالیاتی و تضمین انتقال سود حاصل از آن، ایجاد نمایشگاه، هماهنگی میان گمرکات، جلوگیری از وضع عوارض یا اقدامات محدودکننده و تسهیل ترانزیت کالاها میان اعضا ضروری است.

منابع

- بهرروز، مهناز (۱۳۷۶)، اکودرعمل: توسعه تجارت، افزایش امنیت، موسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی، مدیریت پژوهش های اقتصادی و بین المللی پاکدامن، رضا (۱۳۷۵)، سازمان همکاری های اقتصادی (اکو) حسینی، میرعبداله (۱۳۸۶)، آثار ترتیبات تجاری ترجیحی در بین کشورهای عضو اکو بر توسعه تجارت ایران، موسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی مرزوقی، حسن (۱۳۸۲)، بسط مبادلات تجاری در اکو از طریق کاهش تعرفه ها موسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی (۱۳۷۸)، افزایش مبادلات تجاری میان اعضای اکو ضروری است، ماهنامه بررسی های بازرگانی شماره ۱۴۴ سالنامه بازرگانی خارجی کشور، گمرک جمهوری اسلامی ایران، سال های ۸۴-۱۳۷۱

IMF, Direction of Trade Statistics, Yearbook, 2006

World Bank, 2006: World Development Indicators

www. Iccim.org

www.heritage. Org/countries, 2000-2008

www.hdr. Undp.org/hdr 2000-2005

www.world bank. Org

www.world bank.org/kam 2007

1. Economic Cooperation Organization (ECO)

2. Regional Cooperation for Development (RCD)

۳. آمار فوق به غیر از آمار جمعیت افغانستان می باشد.

4. Human Development index (HDI)

پی نوشت ها

جمع بندی و نتیجه گیری

سازمان اکو با داشتن ۱۰ عضو از نظر وسعت و جمعیت بخش مهم و قابل ملاحظه‌ای را در بر می‌گیرد. این سازمان حدود ۵/۶ درصد از جمعیت جهان را در خود جای داده است. به لحاظ سطح درآمدی، نصف اعضاء در سطح درآمدی پایین و تنها یک کشور (ترکیه) در سطح درآمدی بالاتر از متوسط قرار دارد و بقیه نیز به سطح درآمدی کمتر از متوسط تعلق دارند.

شاخص توسعه انسانی برای اعضای سازمان حاکی از آن است که هیچ یک از کشورهای عضو در سطح توسعه انسانی بالا قرار ندارند و بجز افغانستان که به سطح توسعه انسانی پایین تعلق دارد سایر اعضا در سطح توسعه انسانی میانه به سر می‌برند.

به لحاظ امکان سنجی ادغام بین گروه کشورها، اندازه تولید ناخالص داخلی (GDP) سازمان اکو در سال ۲۰۰۵، ۷۶۳/۸ میلیارد دلار آمریکا بوده که ۱/۷ درصد از تولید ناخالص جهان را در بر می‌گیرد که با توجه به وسعت و سهم سازمان از جمعیت جهانی، رقم پایینی می‌باشد.

به لحاظ مقایسه قدرت اقتصادی و مشابهت تقاضای کشورهای مختلف با یکدیگر، درآمد سرانه در بین اعضا حاکی از آن است که بالاترین درآمد سرانه به کشورهای ترکیه با ۴۷۵۰ دلار، قزاقستان ۲۹۴۰ دلار و ایران با ۲۶۰۰ دلار تعلق دارد و این در حالی است که مطابق جدول شاخص‌های اقتصادی کشورهای عضو، درآمد سرانه تمامی اعضا پایین تر از متوسط جهانی می‌باشد.

بررسی ساختار اقتصادی اعضای اکو گویای آن است که این کشورها از ساختار اقتصادی متفاوت برخوردار هستند. به لحاظ شاخص آزادی اقتصادی سه کشور ترکیه، قرقیزستان و قزاقستان جزء کشورهای نیمه آزاد و کشورهای پاکستان، آذربایجان، تاجیکستان و ازبکستان در دسته کشورهای تا حد زیادی آزاد و دو کشور ایران و ترکمنستان نیز در گروه کشورهای با کمترین آزادی قرار دارند.

دامنه درجه باز بودن اقتصاد برای اعضاء سازمان بین ۳۵/۲ (پاکستان) و ۱۲۶/۷ (تاجیکستان) در نوسان بوده و این گویای ناهمگونی در درجه باز بودن اقتصاد اعضاء می‌باشد. کشورهایی مثل تاجیکستان، ترکمنستان و آذربایجان با شاخص بیش از ۱۰۰ بالاترین اقتصاد کشورهای عضو سازمان اکو را تشکیل می‌دهند و سایر کشورها در گروه اقتصادهای نیمه باز و میانه قرار دارند. البته کشور پاکستان با شاخص ۳۵/۲ حدوداً نزدیک به اقتصادهای بسته می‌باشد (اقتصادهای با شاخص کمتر از ۳۵).

مطالعه صادرات کشورهای اکو طی سالهای ۲۰۰۵-۲۰۰۰ گویای آن است که سهم صادرات اکو در سال ۲۰۰۵، ۱/۹ درصد کل صادرات جهانی بوده و ارزش کل صادرات کشورهای اکو از ۱۰۰/۹ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۰ به ۲۴۰/۷ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۵ افزایش یافته است. (این آمار بغیر از آمار کشور افغانستان در سالهای مذکور می‌باشد). همچنین آمار حاکی از آن است که ۱۸ درصد از صادرات غیرنفتی ایران طی سالهای ۸۴-۱۳۷۱ به کشورهای عضو سازمان انجام گرفته است. آمار بیانگر آن است که ارزش صادرات غیرنفتی ایران به کشورهای عضو از ۴۱۷/۷ میلیون

دلار در سال ۱۳۷۱ به ۱۷۳۶/۷ میلیون دلار در سال ۱۳۸۴ افزایش یافته است.

در میان کشورهای عضو، بیشترین صادرات غیرنفتی ایران به کشور آذربایجان با ۴/۵ درصد و پس از آن ترکیه با ۴ درصد و افغانستان با ۲/۲ درصد بوده است.

مطالعه واردات کشورهای اکو نشان می‌دهد که طی سال ۲۰۰۵ سهم ارزش واردات کشورهای عضو از کل واردات جهان ۱/۹ درصد بوده است و ارزش کل واردات کشورهای عضو از ۱۰۹ میلیون دلار در سال ۲۰۰۰ به ۲۴۶ میلیون دلار در سال ۲۰۰۵ افزایش یافته است. (آمار فوق بغیر از آمار واردات کشور افغانستان در سالهای مذکور می‌باشد).

طی سالهای ۸۴-۱۳۷۱ ارزش کل واردات ایران معادل ۲۸۵/۸ میلیارد دلار بوده که ۴/۳ درصد از این میزان یعنی معادل ۱۲/۳ میلیارد دلار از کشورهای عضو ECO انجام گرفته است. مطابق آمار، ارزش واردات ایران از کشورهای عضو از ۹۲۴/۹ میلیون دلار در سال ۱۳۷۱ به ۱۷۲۹/۹ میلیون دلار در سال ۸۴ افزایش یافته است.

با توجه به موقعیت جغرافیایی، ضرورت‌های سیاسی و امنیتی، مقتضیات بین‌المللی، مشترکات فرهنگی، تاریخی و مذهبی، منافع اقتصادی ناشی از همکاری‌های چندجانبه می‌توان گفت که زمینه‌های مساعدی برای گسترش همکاری‌های اقتصادی در اکو وجود دارد که با توجه به آنها امکان همکاری با دیگر سازمان‌های منطقه‌ای و استفاده از تسهیلات سازمان تخصصی و بین‌المللی برای اجرای پروژه‌های مشترک، گسترش شبکه‌های ارتباطی میان کشورهای عضو و بهره‌برداری مشترک از آنها، بهره‌گیری از نهادهای اقتصادی مشترک مانند بانک، بیمه، کشتیرانی و هواپیمایی، امکان اجرای پروژه‌های مشترک صنعتی، کشاورزی و تحقیقاتی و امکان گسترش مبادلات بازرگانی از طریق تعیین سقف برای مبادلات و تسهیلات تعرفه‌ای مربوط به آن و ... به وجود خواهد آمد.

ولی با توجه به وجود موقعیت‌های مساعد برای گسترش زمینه‌های همکاری منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای که در دسترس اکو می‌باشد، این سازمان هنوز نتوانسته جایگاه مناسبی برای گسترش تجارت بین اعضایش ایجاد کند. موانعی همچون وجود اختلافات مرزی، جنگ داخلی در برخی کشورهای عضو، تقارن نظام‌های سیاسی کشورهای عضو، فقدان ثبات سیاسی و امنیتی در برخی کشورهای عضو، نفوذ قدرت‌های خارجی در برخی از کشورهای عضو و تشدید رقابت در منطقه، ضعف تفکر فراملی، ملی‌گرایی و قومیت‌گرایی در برخی کشورهای عضو، تعهدات فرامنطقه‌ای برخی اعضا، نبود نهادهای لازم برای حمایت از روابط تجاری منطقه‌ای در برخی کشورهای عضو، فقدان اطمینان برخی اعضا نسبت به نیات کشورهای عضو دیگر و عدم وابستگی متقابل اقتصادی و ... موجب گشته تا سازمان فوق نتواند جایگاه مناسبی برای گسترش تجارت بین اعضایش ایجاد کند. از طرفی عواملی چون تغییرات مستمر در مقررات و ایجاد موانع تعرفه‌ای و غیرتعرفه‌ای جدید، تغییرات مکرر در قوانین و مقررات مربوط به صادرات و واردات، اجرای مقررات متفاوت در قبال کشورهای مختلف طرف معامله، نوپایی مؤسسات و

سرمایه‌گذاری مشترک^(۱) است که در آن سرمایه‌گذاری مختلط با مشارکت شرکت‌های داخلی و خارجی و به تناسب قرارداد به وجود می‌آید و هر دو طرف در میزان هزینه‌های سرمایه‌گذاری و منافع حاصل از آن با توجه به تناسب موجود سهیم هستند.^(۲) این نوع سرمایه‌گذاری امروزه در کشورهای در حال توسعه رو به گسترش است. تفاوت FDI با انواع دیگر سرمایه‌گذاری، وجود شرایط خاص در این نوع سرمایه‌گذاری است. کشورهای در حال توسعه به علل مختلف، معمولاً از فناوری در مقیاس محدود استفاده می‌کنند. اکثر فناوری‌های مورد استفاده در این کشورها قدیمی شده و در نتیجه میزان کارایی بنگاه‌ها نسبتاً پایین آمده است. حتی اگر از شکاف بهره‌وری با دستمزدهای کمتر جبران شود، ناکارایی فنی بر کیفیت محصولات اثر گذاشته و توانایی و قابلیت آن‌ها را برای پاسخگویی به نیازهای جدید بازار کاهش می‌دهد. این در حالی است که شرکت‌های فراملیتی می‌توانند فناوری مدرن را (که اکثراً بدون FDI امکان‌پذیر نیست) وارد کنند و کارایی حاصل از به کارگیری آن را افزایش دهند. همچنین بومی کردن این فناوری‌ها و توسعه فعالیت‌های مراکز تحقیق و توسعه نیز می‌تواند آثار سرریز FDI را افزایش دهد. بنابراین به کارگیری سرمایه‌گذاری خارجی به جز هدف تأمین مالی، با هدف‌های دیگری نیز صورت می‌پذیرد. ارتقای فناوری، توسعه مهارت و مدیریت برای ارتقاء توان کیفی نیروی کار داخلی، توسعه بازارهای صادراتی، افزایش استاندارد تولیدات داخلی، حرکت به سوی اقتصاد بازار از هدف‌های دیگر جذب سرمایه‌گذاری خارجی است.

باید توجه داشت که با گسترش فعالیت شرکت‌های فراملیتی قواعد بازی ایجاب می‌کند که ورود خارجی‌ها آزادتر شود و با آن‌ها رفتار همگون با بنگاه‌های داخلی اعمال گردد. بسیاری از فناوری‌های جدید به جز از طریق همکاری مستقیم با شرکت‌های فراملیتی، در شکل دیگری قابل دسترس نیست. دولت‌ها می‌توانند بازارهای عوامل خود را به نیازهای رقابتی خاصی از سرمایه‌گذاران بالقوه تخصیص دهند و از این طریق جذابیت آن‌ها را به طور چشمگیری افزایش دهند. لازم به ذکر است که یک راهبرد کارآمد FDI اگرچه می‌تواند از محرک‌های مالی به عنوان ابزاری برای جذب و افزایش سرمایه‌گذاری استفاده کند، ولی این ابزار ناکافی است. در کشوری که شرایط دیگر سرمایه‌گذاری‌های رقابتی مانند مهارت‌ها، زیرساخت‌ها، حمایت‌های مالی، شبکه‌های عرضه، دستگاه‌های اجرایی کارآمد و هزینه‌های کم مبادلاتی فراهم نباشد، اختصاص منابع مالی به سرمایه‌گذاران، اگرچه ممکن است برخی از شرکت‌های فراملیتی را جذب کند، ولی به سختی می‌تواند انواع سرمایه‌گذاری‌های لازم برای رقابت‌پذیری بلندمدت را به سوی خود جذب کند.^(۳)

۲- تعریف سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی

معمولاً به هر سرمایه‌گذاری در کشورهای بیگانه توسط شرکت‌های خصوصی و افراد حقیقی (غیر از کمک‌های دولتی) سرمایه‌گذاری خارجی می‌گویند (حاجیلی، ۱۳۷۹).

اگر سرمایه‌گذاری را به انواع مستقیم و غیرمستقیم تقسیم کنیم، سرمایه‌گذاری غیرمستقیم شامل خرید اوراق بهادار، اوراق قرضه و سهام شرکت‌های کشور میزبان در معاملات بورس و همچنین اعطای وام و اعتبار به کشورهای نیازمند است. در این نوع سرمایه‌گذاری، سرمایه‌گذار خارجی در اداره واحد تولیدی دخالت مستقیم نداشته و مسئولیت مالی متوجه وی نیست.

سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی نیز عبارتست از سرمایه‌گذاری لازم برای تضمین مناسبات بلندمدت که منعکس‌کننده منفعت و نظارت پایدار (یا نفع مستمر) شخصیت حقیقی یا حقوقی مقیم یک کشور (سرمایه‌گذار مستقیم خارجی یا شرکت مادر) از شرکتی واقع در خارج موطن سرمایه‌گذار می‌باشد.^(۴) در کتاب مرجع PALGRAVE، سرمایه‌گذاری خارجی به صورت کسب و کار و تملک دارایی‌ها (سهام، اوراق بهادار) توسط سرمایه‌گذار در خارج موطن خود تعریف شده است. در مواقعی که دارایی‌ها شامل تجهیزات فیزیکی تولید باشد سرمایه‌گذاری خارجی "مستقیم" تلقی خواهد شد.

به عبارت دیگر، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی نوعی سرمایه‌گذاری بین‌المللی است که در آن شخصیت حقیقی یا حقوقی مستقر در یک کشور، سهم و منافع پایدار مرتبط با یک بنگاه در کشور را به خود اختصاص می‌دهد. سهم و منافع پایدار عبارت است از برقراری یک ارتباط بلندمدت میان سرمایه‌گذار مستقیم و بنگاه. در این تحقیق معیار قابل استفاده برای تشخیص سرمایه‌گذاری خارجی به این صورت تعریف شده است که یک شخصیت حقیقی یا حقوقی مستقر یا مقیم در یک کشور ده درصد یا بیشتر از سهام عادی یا حق رای مربوط به یک بنگاه ثبت شده یا معادل آن را از یک بنگاه ثبت نشده در اختیار داشته باشد.

سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی نیز خود به انواع مختلف تقسیم می‌شود که به صورت خلاصه عبارتند از:

- ۱- سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، که صد در صد مالکیت با شرکت‌های خارجی است و استقلال عمل دارند.
- ۲- سرمایه‌گذاری مستقیم مشترک، که در آن هزینه‌های سرمایه‌گذاری به تناسب (بر حسب درصد مشارکت) بین سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی تقسیم می‌شود.
- ۳- سرمایه‌گذاری مستقیم قراردادی، که در کشورهای با اقتصاد متمرکز معمول می‌باشد و کلیه توافقات میان پذیرنده سرمایه و سرمایه‌گذار در یک قرارداد خاص گنجانده می‌شود.
- ۴- سرمایه‌گذاری مشترک سهامی، که رایج‌ترین نوع سرمایه‌گذاری بوده و از طریق تقسیم مالکیت سهام بین سهامداران داخلی و خارجی صورت می‌گیرد. در این شیوه، قوانین حاکم بر روابط بین سرمایه‌گذاران (سهامداران)، قوانین خاص سرمایه‌گذاری و قوانین تجاری کشور میزبان می‌باشند.

۳- روند سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در جهان

در دهه‌های ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در کشورهای در حال توسعه اساساً از منظر فعالیت‌های شرکت‌های چندملیتی در صنایع جانشین واردات، و یا پروژه‌های توسعه منابع طبیعی مطرح بود. از آنجا که فعالیت‌های سرمایه‌گذاری شرکت‌های چندملیتی معمولاً با پشتیبانی از صنایع جانشین واردات همراه بود که برای این کشورها پرهزینه است، بحث فراگیر این بود که چه مقدار فواید خالص (یا هزینه) به کشورهای در حال توسعه میزبان تعلق می‌گیرد. در بسیاری موارد، پشتیبانی از صنایع جانشین واردات و نبود رقابت داخلی به شرکت‌های چندملیتی این اجازه را می‌داد که از امتیاز و رانت انحصاری برخوردار باشند. چنین وضعی برای زمانی طولانی ادامه داشت، بی‌آنکه رقابت بین‌المللی را شتاب بخشد. از دهه ۱۹۸۰، دگرگونی‌های زیادی در نگرش کشورهای در حال توسعه